

2 0 1 6

NOTULEN VERGADERING GEMEENTERAAD UTRECHT

10e vergadering – 14 april 2016

Openbare vergadering van de gemeenteraad, gehouden op donderdag 14 april 2016 te 15.00 uur.

Voorzitter: de heer mr. J.H.C. van Zanen, burgemeester; mevrouw J. Ferket, plaatsvervangend voorzitter, bij aanvang van de vergadering en gedurende enkele momenten in de vergadering.

Aanwezig zijn de leden: Baş, De Boer, Bollen, Bos, Bouazani, Brussaard, Van Corler, Dibi, Dekkers, Van Eijndhoven, Eggermont, Ferket, Van Esch, Freytag, Gilissen, Haage, Kleuver, Knip, Koelmans, Koning, Meijer, Metaal-Froon, Van Ooijen, Oostveen, Paardekooper, Podt, Post, Rajkowski, De Regt, Roodenburg, Te Ronde, Van Schie, Schilderman, Schipper, Scholten, Sienot, Tielen, Uringa, De Vries, Verschuure, Van Waveren, Weistra en Zwanenberg.

Tevens zijn aanwezig de wethouders: Diepeveen, Everhardt, Geldof, Van Hooijdonk en Kreijkamp.

Griffier: mevrouw mr. M. van Hall, griffier.

De **VOORZITTER**: Raadsleden, college, aanwezigen op de publieke tribune en mensen die thuis meeluisteren of meekijken, welkom! Wij hebben niet alleen bericht van verhindering ontvangen van uw voorzitter – hij zal iets later aanwezig zijn – maar ook van mevrouw Van Gemert en de heer Işik. Wij hebben gehoord dat de heer Işik de raad erg hartelijk wil bedanken voor de bloemen die hij namens de raad heeft gekregen. Hij heeft dat gebaar erg op prijs gesteld. Wij hopen dat hij snel weer helemaal fit is.

Agenda vaststellen en inventarisatie.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Het vragenuurtje zal plaatsvinden aan het begin van de avondvergadering.

De avondvergadering begint om 19.30 uur, vanwege het afscheid van de heer Oostveen, de beëdiging van een nieuw raadslid en het afscheid van de heer Schurink, de gemeentesecretaris.

Ook de stemmingen met betrekking tot de voorstellen die vanmiddag worden behandeld, zullen vanavond plaatsvinden.

De agenda wordt hierna z.h.o. ongewijzigd vastgesteld.

Ingekomen stukken.

1. Een tweetal ingekomen brieven d.d. 24 maart 2016, van de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD), alhier, over de Jaarstukken RUD 2015 Utrecht en de Ontwerp Programmabegroting 2017 Utrecht (16.000259).

Besloten wordt deze brieven in handen te stellen van het college van burgemeester en wethouders om een zienswijze voor te bereiden welke 19 mei wordt geagendeerd in de raadsvergadering ter vaststelling i.v.m. de termijn voor indiening.

2. Een ingekomen brief d.d. 25 maart 2016, van VANG huishoudelijk afval, alhier, over de resultaten vermindering huishoudelijk restafval (16.000261).

Besloten wordt deze brief in handen te stellen van het college van burgemeester en wethouders, ter afdoening.

3. Een ingekomen brief d.d. 1 april 2016, van de heer Wim Oostveen, raadslid Stadsbelang Utrecht, waarin de heer Oostveen zijn ontslag indient.

Besloten wordt deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

4. Een ingekomen brief d.d. 1 april 2016, van VHC, te Houten, over "Laten we samen Nederland groener maken!" (16.003151).

Besloten wordt deze brief in handen te stellen van het college van burgemeester en wethouders, ter afdoening.

Ingekomen raadsbrieven.

1. Een ingekomen brief d.d. 1 april 2016 van de burgemeester, alhier, over het Initiatiefvoorstel Houd de APV Actueel (16.502752).

Besloten wordt deze brief te betrekken bij de behandeling van het Initiatiefvoorstel Houd de APV Actueel, ingediend door het raadslid mevrouw Jony Ferket (D66).

2. Een ingekomen brief d.d. 4 april 2016, van het college van Burgemeester en Wethouders, alhier, over de Rapportage klachten 2015 (16.502798).

Besloten wordt deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

1. Voorstel inzake Gedragscode 2016 (Jaargang 2016, nr. 28).

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Integriteit is essentieel voor het vertrouwen in de politiek. Wanneer het handelen en het gedrag van politici ter discussie staat, bijvoorbeeld in het geval van belangenverstrengeling, wordt het vertrouwen in de democratie aangetast. De D66-fractie is blij dat na vele gesprekken over integriteit en belangenverstrengeling de voorliggende gedragscode zal worden vastgesteld. Deze gedragscode geeft een raamwerk waarbinnen raadsleden elkaar kunnen aanspreken op gedrag en verheldert wat wij wel of niet acceptabel vinden en als zodanig kunnen kwantificeren. Integriteit is niet alleen een kwestie van zich aan de regels houden. Het is ook een manier van doen. Integer handelen is niet een kwestie van opgestelde regeltjes volgen waar men een vinkje of een kruisje achter zet. Het gaat om het handelen naar de geest ervan. Daarom is het al vermijden van de schijn van belangenverstrengeling erg belangrijk.

De gedragscode is niet wettelijk afdwingbaar. Daarvoor zijn andere regels en wetten. Het is echter wél de bedoeling dat raadsleden elkaar aanspreken op gedrag in het geval zij de gedragscode niet naleven en zij zich daarna moeten en kunnen verantwoorden in een politiek debat. Met deze gedragscode in handen kan dat. De afgelopen maanden is in de raad – eigenlijk juist erbuiten – in de media en bijna in de rechtszaal gesproken over integriteit en belangenverstrengeling. Dat heeft zelfs geleid tot een aangifte bij de politie. Gelukkig is deze aangifte ingetrokken en vindt het debat nu plaats waar het thuishoort: in de raadszaal. Het openbaar bestuur en de controle erop moet elke schijn van belangenverstrengeling, bedoeld of onbedoeld, vermijden. Het proberen te beïnvloeden van raadsleden ten gunste van eigenbelang is voor de D66-fractie absoluut ontoelaatbaar, ook als dat met goede intenties gebeurt. Een raadslid moet van de D66-fractie altijd een grote afstand bewaren tussen het raadswerk en zakelijke en privébelangen. Lukt het niet om deze afstand te bewaren, dan moet worden gekozen: óf voor de rol als raadslid en daarmee het op afstand plaatsen van zakelijke belangen óf voor het tijdelijk stoppen met het raadswerk. Gelukkig heeft de heer Oostveen hierover een verstandig besluit genomen.

De D66-fractie is blij met de actualisatie van de huidige gedragscode. Wij hopen van harte dat wij daarover lange tijd niet hoeven te spreken. Wat ons betreft, richt de raad zich op zaken waarvoor hij is gekozen en niet op zichzelf.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! De CDA-fractie heeft na het uitgebreide vooroverleg de gedragscode vooral op twee punten bekeken: of die alle situaties dekt waarin onwenselijk gedrag wordt vertoond en of dat onwenselijk is. Het andere punt dat de CDA-fractie heeft bekeken, is de vraag of wij in de gedragscode geen zaken als verkeerd bestempelen terwijl die tot het gewone gedrag van raadsleden behoren. Van beide hebben wij een voorbeeld gevonden. Het lijkt ons verstandig om die te repareren.

Ik begin met de situatie waarin onwenselijk gedrag wordt vertoond dat wij in de gedragscode niet afdekken en die de fractiemedewerkers betreft. Fractiemedewerkers hebben in de raad vaak een nadrukkelijke positie. Zij voeren het woord in commissievergaderingen. Zij doen mee aan werkbezoeken. Zij voeren in raadsinformatiebijeenkomsten het woord. Het lijkt ons verstandig om de fractiemedewerkers onder de reikwijdte van gedragscode te laten vallen. Ik heb daartoe het volgende amendement opgesteld.

"Amendement 6.

Gedragscode geldt ook voor fractiemedewerkers!

De raad van de gemeente Utrecht, bijeen op 14 april 2016, ter vaststelling van de gedragscode 2016,

Constaterende dat:

1. De gedragscode zich richt tot de raadsleden,

Overwegende dat:

1. Fractiemedewerkers niet aan stemmingen deelnemen, dus uiteindelijk in de belangenafweging geen formele rol hebben,
2. Fractiemedewerkers een privaatrechtelijke overeenkomst en de daarbij behorende verplichtingen en sanctiemogelijkheden hebben die voor een raadslid niet gelden,

Daarentegen overwegende dat:

3. Fractiemedewerkers in de Utrechtse politiek ook een zichtbare rol hebben, bijvoorbeeld bij werkbezoeken, tijdens RIB's en in commissies,
4. Het wenselijk is dat fractiemedewerkers zich gedragen naar de geest en inhoud van de gedragscode,

Voegt in artikel 1, lid 1 de volgende (hier cursieve) tekst toe:

1. Deze gedragscode geldt voor de leden van de gemeenteraad van Utrecht en de door de raadsfracties aangestelde fractiemedewerkers."

Het amendement is ondertekend door de heer Gilissen, de heer Verschuure, mevrouw Van Esch en mijzelf.

Vervolgens dien ik een amendement in op artikel 5 van de conceptverordening over excursies en evenementen waaraan raadsleden deelnemen.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Voorzitter! De heer van Waveren spreekt over fractiemedewerkers die ook het woord voeren. Hoe gaat hij om met fractiemedewerkers die alleen procesondersteuning doen? Daar lopen er aardig wat van rond.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Die doen niet mee aan excursies en zullen dus niet veel geschenken krijgen. Ik denk niet dat het handig is om dat onderscheid te maken. Als zij worden aangesteld en zich intekenen in het register van de griffie, ontstaat dezelfde situatie die elke fractiemedewerker heeft. Het lijkt mij niet iets toevoegen als een apart onderscheid wordt gemaakt.

Het genoemde amendement gaat over excursies en evenementen. Het lijkt mij verstandig om daarvoor dezelfde ondergrens van € 50,00 in aan te brengen die wij toepassen voor geschenken. Wij nemen allemaal op uitnodiging van organisaties en mensen in de stad aan veel bijeenkomsten deel. Als men bij de ontvangst een gratis kopje koffie krijgt, zou men dat bij de griffier moeten melden. Die logistieke rompslomp willen wij de griffie niet aandoen. Onszelf ook niet.

"Amendement 7.

Gelijke ondergrenzen in gedragscode voor evenementen (art. 5) als voor geschenken (art. 4).

De raad van de gemeente Utrecht, bijeen op 14 april 2016, ter vaststelling van de gedragscode 2016,

Constaterende dat:

1. In artikel 4 van de conceptverordening een ondergrens van €50 voor geschenken is opgenomen,
2. In artikel 5 van de conceptverordening voor excursies en evenementen niet een dergelijke ondergrens is opgenomen.

Overwegende dat:

1. Door geen ondergrens op te nemen een grote hoeveelheid activiteiten, die bij het normale handelen van een raadslid horen, gemeld moeten worden bij de griffier,
2. Dit een grote administratieve rompslomp met zich meebrengt,

Besluit in artikel 5, een lid 3 toe te voegen dat luidt:

'Lid 1 en 2 zijn niet van toepassing als de (geschatte) waarde van de excursie, het evenement of de reis lager is dan €50.'

En Lid 3 om te nummeren naar nummer 4."

Amendement 7 is ondertekend door de heer Gilissen, de heer Verschuure, mevrouw Van Esch en mijzelf.

Mevrouw **HAAGE** (PvdA): Voorzitter! Het debat over integriteit eindigt nooit. Dit is geen waarschuwing voor vanmiddag, maar voor de toekomst. Morele dilemma's en integriteit zijn met een code

of handleiding nooit helemaal te vangen. Er is altijd een context. Ook moet er oog zijn voor de veranderende externe omstandigheden. Wetten veranderen. Standpunten worden aangescherpt. Daarom is een blijvend debat noodzakelijk. De voorliggende gedragscode is een goede leidraad. De PvdA-fractie heeft al een leidraad die erop lijkt. Een leidraad moet altijd gepaard gaan met het bespreken van morele dilemma's. Vertrouwen, niet wantrouwen, is daarvan de kern. Wij gaan ervan uit dat mensen handelen naar eer en geweten. Soms raken zij echter verstrikt in een probleem. Raadsleden moeten elkaar om advies kunnen vragen. De griffie maakt dat mogelijk. Dat is de grote winst. Daarom stemt de PvdA-fractie met de nieuwe gedragscode in.

Ien Dales zei: "Een beetje integer kan niet". Met de integriteit van de overheid valt of staat het bestuur. Aantasting van de integriteit van de overheid betekent niet minder dan dat de overheid het vertrouwen van de burgers verliest. Zonder vertrouwen van de burger kan democratie niet bestaan.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Dit wordt het debat van de open deuren. Ik heb dus lang gezocht naar een prachtig citaat van Johan Cruijff. Die man heeft helaas vrij weinig over integriteit gezegd.

Integriteit maakt een zeer belangrijk deel uit van de gedragscode voor raadsleden. Het is een code die ons vooral moet helpen. Men kan gedrag niet in een code vangen, want het gaat om het gedrag van onszelf, of, zoals de code zegt, integriteit is een thema dat betekenis krijgt in het handelen. Een integriteitsbeleid dat alleen op papier bestaat, is een dode letter.

De gedragscode moet een spiegel zijn. Het strikt voldoen aan de gedragscode zegt niets over iemands integriteit. Juist de reflectie van de code op het individuele raadslid en de fracties moet het klimaat scheppen waarin integriteit een onderwerp van gesprek is en blijft, ook na vandaag. Integriteit is een van de belangrijkste voorwaarden voor het welslagen van onze democratie. Het is niet alleen goed, maar het is noodzakelijk dat wij elkaar een spiegel durven voorhouden, dat wij kritisch zijn en elkaar aanspreken. Integriteit is nadrukkelijk geen politiek wapen. Laten wij afspreken dat integriteit nooit als wapen kan worden gebruikt. Wees integer als het gaat om integriteit.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! De gedragscode is het resultaat van noeste arbeid: raadsbrede samenwerking voor de herijking van de integriteitmodus van de raad. Ik moet direct en indirect mijn dank uitspreken voor mijn fractiegenoot Wim Oostveen. Hij is onbedoeld aanleiding geweest tot een discussie in de raad om een herijking te bewerkstelligen. Deze aanleiding is ontstaan omdat vanaf het moment dat hij in de raad plaatsnam vingerwijzingen, verdachtmakingen en insinuaties steeds op hem bleven afkomen, uitgesproken door fractievoorzitters en raadsleden van andere fracties. Het ging echter nergens over. De conclusie van de commissie van wijzen, maar ook van professor Boogers, is dat niets is gebleken van integriteitsissues, belangenverstrengeling of de schijn van belangenverstrengeling.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! De VVD-fractie is altijd gaarne bereid om haar eigen gedrag te bekijken, maar het siert de heer Bos als hij ook zelf reflecteert op hetgeen hij als fractievoorzitter heeft gedaan om op basis van het rapport van de commissie-Addink daadwerkelijk te acteren. Kan de heer Bos daarover iets zeggen in plaats van te wijzen naar andere fractievoorzitters?

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik heb de vraag niet goed gehoord. Kan de heer Gilissen die nogmaals stellen?

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Mijn vraag komt erop neer dat ik de heer Bos vraag om stil te staan bij het optreden van zijn eigen fractie en wat die fractie heeft gedaan naar aanleiding van het rapport van de commissie-Addink in plaats van te wijzen op wat andere fracties hebben gedaan.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Wat heeft de fractievoorzitter van de Stadsbelang Utrecht-fractie dan gedaan volgens de fractievoorzitter van de VVD?

De **VOORZITTER**: Mijnheer Bos, u is een vraag gesteld.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Ik vind het fijn als de heer Bos uit het advies van professor Boogers de juiste conclusie trekt. Die heeft geconcludeerd dat er wel degelijk sprake is van belangenverstrengeling, zij het onbedoeld – niet intentioneel – maar daarmee niet minder ongewenst.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik ben juist aan die conclusie toegekomen. De conclusie van de commissie-Addink en de commissie-Boogers is dat van integriteitsissues, belangenverstrengeling en schijn van belangenverstrengeling niets is gebleken. Van de aantijging bleef niets over. O ja, een beetje. Opeens kwam de fictieve term "onbedoelde belangenverstrengeling" uit de hogehoed, een goede omschrijving van niets en niet meer dan van niets. Wim heeft van deze poeha van vingerwijzingen veel last gehad, niet alleen als raadslid, maar ook privé en zakelijk. Hij realiseerde zich echter dat het voeren van de echte integriteitsdiscussie nodig is voor een verbetering van de afspraken om de integriteit in de raad te waarborgen.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! De heer Bos draait om de hete brij heen. Ik wil graag van hem horen wat hij heeft gedaan met de conclusies die de commissie-Addink al in januari 2015 heeft getrokken over het functioneren van zijn fractielid. Hij wijst nu op het feit dat de commissie-Boogers een conclusie zou trekken, maar volgens mij heeft de Stadsbelang Utrecht-fractie in januari 2015 het advies van de commissie-Addink naast zich neergelegd.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Dat is flauwekul. Wim en ik hebben werkafspraken gemaakt. Wij hebben die naar buiten gebracht. Wij hebben een verklaring afgelegd. Ik begrijp dat de fractievoorzitters van D66 en VVD daarop commentaar hebben, want het zijn juist deze fractievoorzitters die blijven vingerwijzen en insinueren om de positie van Wim – en daarmee die van de Stadsbelang Utrecht-fractie – te ondermijnen. Dat begrijp ik heel goed.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Het is een beetje jammer dat de heer Bos zo doet. Wie het eerste rapport van de commissie-Addink leest, weet dat raadsleden zich moeten onthouden van het proberen te beïnvloeden van collega-raadsleden. Dat is het dringende advies van de commissie-Addink aan de heer Oostveen. Wij hebben dat op allerlei manieren kenbaar gemaakt. Wij hebben gevraagd om ons daarover geen e-mailberichten te sturen, want dat is onverstandig, onhandig en bovendien in strijd met het advies van de commissie-Addink. Dat bleef echter gebeuren. Het is geëscaleerd nadat een lid van de D66-fractie de heer Oostveen daarop heeft aangesproken en vervolgens werd geconfronteerd met een aangifte. Daarna is professor Boogers gevraagd om te bekijken of dat daadwerkelijk heeft plaatsgevonden en of dat in strijd is met de regels. Die heeft inderdaad geconstateerd dat er sprake was van het proberen te beïnvloeden van collega-raadsleden. Dat gedrag is ongewenst. Misschien is dat gebeurd met de beste intenties, maar is wél zeer ongewenst. Daarvan was wel degelijk sprake. Men kan insinueren dat wij dat groter hebben gemaakt dan het was, maar dat neemt niet weg dat wat ik zojuist schetste feitelijk is gebeurd. De raad heeft daarover lang gesproken en is daarmee twee jaar bezig geweest. Ik wil daarop

vandaag niet zeer nadrukkelijk doorgaan, maar de heer Bos begint er zelf over en wijst daarbij op ons. Ik vind dat zeer onplezierig. Ik wil dat de heer Bos zich bij de waarheid houdt.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Het is fijn dat de heer Verschuure dat zeer onplezierig vindt. Dan kan hij zich enigszins in de posities van de heer Oostveen en mij verplaatsen. Het is een kwestie van verschillende interpretaties. De commissie-Addink heeft zich niet expliciet uitgelaten over wat de heer Oostveen als ondernemer wel of niet mag doen bij het versturen van e-mailberichten. Hij heeft zich niet toegespitst op het duidelijk vermengen van rollen.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! De heer Bos zegt dat van de aantijgingen niets overblijft en dat geen regels zijn overtreden. Is de heer Bos het met mij eens dat inzake integriteit het belangrijk is om daarover te discussiëren en te reflecteren? Wat heeft de heer Bos bijgedragen aan het scheppen van een dergelijk klimaat? Vindt hij dat dit in de raad voldoende aanwezig is?

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Absoluut. Men kan mensen op twee manieren aanspreken: via een direct kanaal en via een indirect kanaal. Primair moet men zich beperken tot het directe kanaal en moet men de pers schuwen. De heer De Vries geeft zelf aan dat men met integriteitsissues integer moet omgaan, niet alleen naar buiten, maar ook naar binnen. Dat hebben wij voor een deel niet zo ervaren.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Wat zegt dit over het klimaat waarin integriteit bespreekbaar is als raadsleden naar de rechter stappen en aangeven dat geen regel is overtreden? Het klimaat is niet zwart-wit. Het gaat niet simpel over regels die al dan niet kunnen worden overtreden. Het gaat om het klimaat waarin integriteit bespreekbaar is en waar integriteit een onderwerp is dat niet als zwart of wit kan worden vastgesteld, maar waarover discussie mogelijk is.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Dat zegt dat er sprake is van verstoorde relaties en dat de heer Oostveen genoeg had van de insinuaties. Dit was de druppel die de emmer deed overlopen. Dit heeft uiteindelijk positieve uitwerkingen gehad. Wij zijn bijvoorbeeld zeer blij met het advies van professor Boogers. Dat hebben wij al eerder aangegeven. Ik denk echter dat als wij er in de raad op een andere manier mee waren omgegaan – dat is voor mij een leermoment geweest – de hele poeha er niet zou zijn.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! Ik probeer vooruit te kijken. Wat zal de heer Bos de komende jaren doen om het gesprek over integriteit te voeren zonder dat direct op al dan niet overtreden regels wordt gewezen of een gang naar de rechter wordt gemaakt?

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik zal functioneren zoals ik altijd heb gedaan, met in mijn broekzak een betere gedragscode.

De gedragscode is goed. Wij zijn het echter niet eens met de omschrijving van het kernbegrip "onafhankelijkheid". Die kan beter en kan beter aansluiten op de gedragscodes in den lande. Ik begrijp dat het indienen van een amendement hierover verspilde moeite is. De leden van de integriteitscommissie hebben al aangegeven prima te kunnen leven met wat geschreven is. Wij doen dat niet.

De Stadsbelang Utrecht-fractie kan met de gedragscode instemmen.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Ik werd geïnspireerd door de bijdrage van de heer De Vries. Hij zei dat het moeilijk is om bij dit onderwerp een uitspraak van de grote filosoof Johan Cruijff te vinden. Nadat ik de heer Bos heb gehoord, kan ik er wél een vinden: "Je gaat het pas zien als je het door hebt." Dat geldt in het bijzonder voor de Stadsbelang Utrecht-fractie.

Onafhankelijk, dienstbaar, functioneel, open, betrouwbaar en zorgvuldig. Dat zijn de zes waarden die in de nieuwe gedragscode een prominente plek hebben gekregen die wij vandaag bespreken en vaststellen. De code gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van het raadslid om inzicht te geven in mogelijke belangenverstrengeling. Dat is het sluitstuk van een lange discussie in de raad die is gestart met de commissie-Addink en het advies van professor Boogers.

Integriteit heeft alleen ten dele te maken met structuur. Integriteit heeft vooral met cultuur te maken. Alleen een gedragscode is dus niet genoeg. Er zal ook een beroep worden gedaan op raadsleden zelf om inzicht te verschaffen, te signaleren en – indien nodig – te confronteren. De gedragscode is juridisch niet afdwingbaar, maar legt wél de basis voor het gesprek in en buiten de raadzaal. Openheid en transparantie zijn het devies. De VVD-fractie is van mening dat de registers die worden ingesteld inzichtelijk maken welke nevenfuncties raadsleden hebben en welke belangen een mogelijke rol kunnen spelen. Elk raadslid heeft een belang. Dat is maar goed ook. Uiteindelijk zijn wij allemaal Utrechters, actief in straat, buurt, wijk of stad.

Vandaag staan wij ook stil bij het advies van professor Boogers. De VVD-fractie is blij dat de Stadsbelang Utrecht-fractie aan het advies gehoor heeft en dat het raadslid Oostveen de juiste keuze maakt. Dat getuigt van inzicht en verantwoordelijkheid. Zo moet het gaan. Eigen verantwoordelijkheid voorop. Het debat hoort thuis in de raadszaal en niet in de rechtszaal.

De VVD-fractie zal de voorstellen van de CDA-fractie om de gedragscode van toepassing te verklaren op fractiemedewerkers en om een grens te introduceren voor deelname aan activiteiten en evenementen en het melden ervan steunen.

Ik dien een motie in over de wijze waarop de raad rapporteert over zijn inspanningen op het gebied van integriteit.

"Motie 37.

Open en transparant over integriteit.

De raad van de gemeente Utrecht in vergadering bijeen op donderdag 14 april 2016 ter bespreking van de Gedragscode 2016:

Constaterende dat:

- Conform artikel 6 de raad afspraken maakt over de jaarlijkse bespreking van het onderwerp integriteit in het algemeen en van de gedragscode in het bijzonder;

Overwegende dat:

- Integriteit een terugkerend onderwerp is dat om continue aandacht vraagt;
- Openheid en transparantie bijdragen aan het voeren van een discussie over de wijze waarop integriteit en integer handelen het best kunnen worden geborgd;
- Een ieder kennis moet kunnen nemen van de inspanningen op het gebied van integriteit en integer handelen door de raad en haar leden;

Verzoekt de griffier:

- Met een voorstel te komen over hoe de raad jaarlijks rapporteert over het onderwerp integriteit en de activiteiten die zijn ondernomen om integriteit en integer handelen te bespreken en te bevorderen.

En gaat over tot de orde van de dag,"

Motie 37 is ondertekend door de heer Van Waveren, de heer Schipper en mijzelf.

De heer **DE VRIES** (GroenLinks): Voorzitter! de heer Gilissen vraagt om een verslag of rapportage. Ik moet motie 37 nog lezen. Is het niet voldoende om dit inzichtelijk te maken op een van de pagina's van de website van de gemeente in plaats van er duiding aan te geven en daarvan verslag te doen?

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! het is een vrije opdracht voor de griffier om de raad hierover een voorstel te doen. De invulling is in eerste instantie aan haar. Ik vind wél dat wij hier iets mee moeten doen.

De raad geeft zichzelf via de gedragscode de opdracht om het onderwerp bespreekbaar te maken. Wij hebben dat onlangs gedaan in een kerk. Wij hebben daar met raadsleden over verscheidene integriteitsdilemma's gesproken. Ik vond dat een goede bijeenkomst. Ik denk dat wij het aan de stad verschuldigd zijn om te laten zien dat de raad met het onderwerp bezig is en dat wij ons integer proberen te gedragen. Hoe dat precies gaat, is mij om het even. Ik geef het in handen van de griffier om de raad daarover een voorstel te doen. Dat kan een website zijn, maar ook een A4'tje of een brief. Wij kunnen daarover discussiëren. De bal ligt bij de griffier.

De discussie over integriteit moet levend worden gehouden. De gedragscode is het startpunt en wat de VVD-fractie betreft niet het eindpunt.

De heer **SCHIPPER** (SP): Voorzitter! Ik heb her en der mensen gevraagd of zij wisten dat de gemeenteraad bezig is met het herzien van de eigen gedragscode. Zij wisten dat niet. De reacties liepen uiteen van: "Dat zou niet nodig moeten zijn; raadsleden leggen toch een eed af?" tot "Tof dat jullie die code opschrijven, maar uiteindelijk doen jullie toch wat jullie willen.", al dan niet gevolgd door: "Zakkenvullers!"

Deze uitspraken hebben een kern van waarheid. Wij beloven of zweren dat wij trouw zijn aan de wet en dat wij niets aannemen om iets te doen of te laten. Dat wordt gevraagd waarom wij ons druk maken over de gedragscode kan ik wel begrijpen.

Het aannemen van geschenken. Er is een bovengrens van € 50,00 gesteld voor geschenken die raadsleden mogen houden. Dan komen wij in een grijs gebied. Iedereen zal vinden dat een zakje paaseitjes na een politieke middag op een school moet kunnen, maar gaat hetzelfde op voor gratis kaartjes of VIP-behandelingen bij evenementen, festivals en concerten? Of bij voorstellingen van door de gemeente gesubsidieerde partijen? Mijn fractie vindt van niet. Het verschijnsel is ons al jaren een doorn in het oog. Ik kan geen enkele reden bedenken waarom niet-raadsleden voor die dingen wél moeten betalen, maar raadsleden niet, ook niet onder het mom van "werkbezoek". Wij krijgen een riante raadsvergoeding waar dat gemakkelijk van af kan. Een raadslid moet sowieso, zoals in artikel 4.1 van de gedragscode staat, geen geschenken, faciliteiten of diensten aannemen die de onafhankelijkheid van zijn of haar positie kunnen beïnvloeden.

In april 2010 deden wij al eens een poging om met de raad de afspraak te maken dat wij dit type geschenken of faciliteiten niet aannemen. Dat was een actuele motie, nogal out of the blue. 3 stemmen voor en 38 tegen. Vandaag bespreekt de raad de eigen aangescherpte gedragscode. Dat vinden wij een mooie gelegenheid voor een nieuwe poging, want lekker tof dat de gedragscode is opgeschreven, maar raad, handel ernaar. Hierover dien ik de volgende motie in.

"Motie 38.

Geen gratis kaarten meer. Die kunnen raadsleden zelf wel betalen.

De gemeenteraad van Utrecht, in vergadering bijeen op 14 april 2016, ter bespreking van het raadsvoorstel 'Gedragscode 2016',

Constateernde dat:

- Raadsleden met grote regelmaat uitnodigingen ontvangen van onder meer door de gemeente gesubsidieerde partijen, om gratis of met korting evenementen, concerten, festivals en voorstellingen bij te wonen;
- Het daarbij gaat om bedragen die – per kaart en per keer – weliswaar meestal beneden de in artikel 4.2 genoemde bovengrens van € 50 voor geschenken liggen, maar dit desondanks in strijd is met het gestelde in artikel 4.1, dat een raadslid geen geschenken, faciliteiten en diensten accepteert als zijn onafhankelijke positie hierdoor kan worden beïnvloed;
- Van mening dat:
- Er geen enkel valide argument is waarom de niet-raadsleden onder de Utrechters wel moeten betalen voor deze zaken en raadsleden niet;

Spreekt af:

- Niet (meer) in te gaan op aanbiedingen voor gratis, of met korting toegang tot evenementen, concerten, festivals en voorstellingen;

En gaat over tot de orde van de dag."

Motie 38 is ondertekend door mijzelf.

De wet schrijft voor dat de raad een gedragscode moet hebben. Wij hebben beloofd of gezworen dat wij aan de wet zullen voldoen. Naar aanleiding van de discussie die al uitgebreid is belicht en die wij het afgelopen anderhalf jaar hebben gevoerd, gaat de SP-fractie met de aanpassing akkoord. Wij zullen met de code instemmen.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! De stemmingen over het voorstel vinden plaats in de avondvergadering.

Op verzoek van de raad wordt nu een debat over stadsverwarming gevoerd.

Debat Stadsverwarming.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ik woon al jaren in een huis dat stadsverwarming heeft, maar nooit eerder heb ik het van stadsverwarming zo warm gekregen als de afgelopen twee maanden. Er is nogal wat bekend geworden. Stadsverwarming blijkt veel minder duurzaam te zijn dan wij dachten. De gemeente negeerde meldingen hierover, ook al kwamen die in de organisatie op drie plaatsen binnen. Nieuwbouwhuizen in Utrecht voldoen niet aan de Bouwwet. De bewoners ervan krijgen te maken met een tochtig energieprestatiecoëfficiënt (EPC). Zij moeten snel weten waar zij aan toe zijn. De D66-fractie staat voor een open en transparant stadsbestuur dat de verantwoordelijkheid voor zijn daden op zich neemt. Het laat bewoners niet de dupe zijn van de eigen blunders.

Er zijn al twee uitgebreide bijeenkomsten geweest over het geblunder van de gemeente met het milieurendement van stadsverwarming. Wij zijn blij om te horen dat het college de verantwoordelijkheid hiervoor op zich neemt. Wij horen vaak de vraag wat het betekent om de verantwoordelijkheid ergens voor op zich te nemen. Dat betekent voor ons dat het college snel resultaat laat zien op de volgende zes hot issues.

Zorg dat de aansluitplicht bij nieuwbouwprojecten zo snel mogelijk van tafel is, zodat echt duurzame alternatieven een kans krijgen. Wij weten dat het college dat wil regelen via een warmteplan dat de raad ter vaststelling zal worden aangeboden. Dat kan nog wel even duren. In de tussenliggende

maanden komen er 2.600 vergunningaanvragen voorbij. Haast is geboden om hiervan werk te maken, ook in de tijd dat het warmteplan er nog niet is. Wij dienen daarom samen met de fracties van PvdA, GroenLinks, VVD, ChristenUnie, Student & Starter en PvdD de volgende motie in.

"Motie 39.

Stop met aansluitplicht op stadsverwarming.

De Gemeenteraad, bijeen op 14 april 2016 ter bespreking van het onderwerp stadsverwarming, gehoord de beraadslaging,

Constateerend dat:

- in de wijk Leidsche Rijn een aansluitplicht geldt op stadsverwarming voor nieuwbouw-woningen;
- deze aansluitplicht oorspronkelijk begrijpelijk was, aangezien stadsverwarming een betaalbare en CO₂-vriendelijke wijze was om nieuwbouwhuizen te verwarmen;
- het milieurendement voor stadsverwarming door Eneco echter al sinds 2012 niet meer wordt gehaald;
- stadsverwarming daarmee geen of nauwelijks CO₂-besparing meer oplevert ten opzichte van alternatieven.
- de gemeente een Warmteplan aan de gemeenteraad ter vaststelling wil voorleggen waarin de afweging van alternatieven voor Stadsverwarming een prominente plek krijgt.

Overwegende dat:

- bij nieuwbouwprojecten gekozen moet worden voor de meest duurzame en betaalbare wijze om huizen te verwarmen;
- alternatieven zoals warmtepompen goedkopere en duurzamere oplossingen kunnen zijn om nieuwbouwhuizen te verwarmen;
- de basis onder de aansluitplicht voor nieuwbouwhuizen in Leidsche Rijn hiermee voor de gemeente Utrecht vervalt.
- in het Warmteplan weliswaar de afweging van alternatieven zal worden geregeld, maar dit plan nog ten minste een halfjaar op zich laat wachten.
- in de periode tot de vaststelling van het Warmteplan ook nieuwbouwprojecten moeten worden vergund: ook voor deze projecten is de basis onder de aansluitplicht vervallen.

Verzoekt het college:

- te onderschrijven dat bij nieuwbouwhuizen gekozen moet worden voor de meest duurzame en betaalbare wijze om huizen te verwarmen;
- zich maximaal in te spannen om te stoppen met de aansluitplicht op stadsverwarming voor nieuwbouw-woningen in Leidsche Rijn en alle andere nieuwbouw-projecten tot de vaststelling van het Warmteplan.

En gaat over tot de orde van de dag."

Motie 39 is ondertekend door mevrouw Bollen, de heer Post, de heer Van Eijndhoven, mevrouw Van Esch, mevrouw Uringa, mevrouw Freytag en mijzelf.

Het spreekt voor zichzelf dat bewoners niet de dupe mogen worden. Daarover is al veel gesproken. Voor alle duidelijkheid: dit geldt voor de 240 bewoners die al bekend waren, maar ook voor de 943 nieuw geïdentificeerde huizen in de raadsbrief. De verantwoordelijkheid ervoor ligt bij drie partijen: Eneco, projectontwikkelaars en de gemeente. Zij moeten het EPC-gat zo snel mogelijk dichten. Wij sluiten aan bij een motie die de ChristenUnie-fractie dadelijk zal indienen.

In het Energieplan spreekt het college de ambitie uit om met een gebiedsgerichte aanpak per buurt de meest betaalbare en duurzame oplossingen te bepalen om energie te besparen en op te wekken. Na alle trammelant over stadsverwarming is het nog belangrijker geworden dat de objectiviteit en effectiviteit van de energieplannen op buurt- en wijkniveau boven alle twijfel zijn verheven. Begrijp mij niet verkeerd. Wij twijfelen er niet aan dat de intenties van de gemeente goed zijn. Echter, na alle sjoemelaffaires in de pers heeft de gemeente de wind niet mee. Wij dienen daarom samen met de VVD-fractie de volgende motie in.

"Motie 40.

Waarborg onafhankelijkheid bij gebiedsgerichte aanpak.

De Gemeenteraad, bijeen op 14 april 2016 ter bespreking van het onderwerp stadsverwarming, gehoord de beraadslaging,

Constateerend dat:

- stadsverwarming bij nieuwbouwprojecten en stedelijke vernieuwing in de gemeente Utrecht de facto standaard is met een hoge drempel voor duurzame en betaalbare alternatieven;
- het milieurendement voor stadsverwarming door Eneco echter al sinds 2012 niet meer wordt gehaald;
- in de Energieagenda's gekozen is voor een gebiedsgerichte aanpak waarbij per buurt de beste oplossing wordt gekozen om energie op te wekken en te besparen;
- onafhankelijkheid bij deze aanpak de acceptatie van de oplossing bij inwoners bevordert.

Overwegende dat:

- de gemeente Utrecht op voorhand geen voorkeur moet hebben voor een technologie om energie op te wekken of te besparen;
- een onafhankelijke toets de kwaliteit en acceptatie van een keuze bevordert;
- onafhankelijkheid van een organisatie in deze context betekent dat er geen financiële relatie, of anderszins directe of indirecte betrokkenheid is bij de keuze voor energiebesparing en opwekking;
- het programmabudget voor Utrechtse Energie middelen biedt voor de financiering van proceskosten.

Verzoekt het college:

- bij de gebiedsgerichte aanpak te kiezen voor een deskundige partij die per buurt een onafhankelijke review verzorgt, zodat wordt gekozen voor de meest duurzame en betaalbare oplossingen om energie te besparen en op te wekken.

En gaat over tot de orde van de dag."

Motie 40 is ondertekend door de heer Van Eijndhoven en mijzelf.

Utrechters die van hun stadsverwarming af willen om over te stappen op een duurzame oplossing wordt nu een peperdure afsluitrekening gepresenteerd. Wij willen van die afsluitboete af. Het is goed dat het college in de raadsbrief zegt dat het verplichte directe verwijderen van buizen wil schrappen. Daarmee is nog niet gegarandeerd dat Eneco voor afsluiting een marktconform tarief zal hanteren. Hierover kunnen meer Utrechters meepraten. Toen een inwoner vorig jaar zijn aansluiting op stadsverwarming wilde laten afsluiten, kreeg hij een rekening van € 1.600,00 voor het verwijderen van twee kranen in zijn meterkast.

Daarom steunen wij van harte de motie die de PvdA-fractie hierover dadelijk zal indienen. Die roept op om met Eneco te onderhandelen om de afsluitkosten sterk te verlagen.

De GroenLinks-fractie dient een motie in om projectontwikkelaars bij stadsverwarming voortaan altijd te laten rekenen met het standaard wettelijk bepaalde rendement, ook wel forfaitair genoemd. Wij steunen deze motie van harte. Die komt er in de kern op neer dat men de hoogste garantie heeft op goed geïsoleerde nieuwbouwhuizen. Dat is precies wat de stad ten behoeve van een klimaatneutraal Utrecht wil zien.

Hoe kunnen wij stadsverwarming zo snel mogelijk echt vergroenen? Met het gebrek aan duurzaamheid van stadsverwarming is deze hele kwestie begonnen. Ook in de nabije toekomst wordt deze kwestie niet opgelost. Vanaf 2018 wordt stadsverwarming gevoed door een biomassacentrale. Die centrale mag evenveel fijnstof de lucht injagen als 20% van de auto's in de provincie Utrecht door één uitlaatpijp midden in de stad. Ik kreeg van Eneco het bericht dat men niet van plan is om dat te doen, maar men heeft daarvoor wél een vergunning aangevraagd. Dat is opmerkelijk. Een echte vergroening betekent voor ons dat stadsverwarming ook andere bronnen dan biomassacentrales de kans geeft om te dienen als warmtevoeding voor het net. Wij weten dat de biomassacentrale al is vergund. Wij weten ook dat in Utrecht serieuze projecten met geothermie en biovergisting worden gedaan. Ook deze ondernemers krijgen wat ons betreft snel een plaats aan de regietafel Warmte, zodat ook hun plannen serieus kunnen worden bestudeerd. Wie weet is er toch nog een kans om het warmtenet op een andere manier te voeden dan met een biomassacentrale. In de commissievergadering is daarover uitgebreid gesproken. Voor zover ons bekend, is de wethouder niet erg dol op uitlaatpijpen en al helemaal niet op grote uitlaatpijpen midden in de stad.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Ik ben benieuwd of de D66-fractie ideeën heeft om de biomassacentrale niet in het genoemde deel van Utrecht te vestigen. Ziet de D66-fractie in de gemeente nog mogelijkheden om de biomassacentrale niet te laten doorgaan nu de provincie de vergunning heeft verleend?

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Men kan een proces beginnen, maar afgezien daarvan: de biomassacentrale staat er nog niet. Wij hebben ons in het Energieplan voorgenomen om verschillende voedingsbronnen in het warmtenet een plaats te geven. Dat kan alleen als wij met partijen die dat willen om de tafel gaan om te bekijken hoe serieus en kansrijk die mogelijkheden zijn. Ik ben ervan overtuigd dat als wij dat doen wij de mogelijkheid krijgen om dat samen met Eneco te doen. Zo gaat het altijd met innovatie. Dat begint met een goed gesprek en eindigt met een fantastisch idee.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Ik ben het met de heer Sienot eens, maar wij moeten snel handelen. Eneco heeft aangegeven deze zomer over de biomassacentrale een besluit te nemen. Hoe ziet de D66-fractie dat voor zich? Erover praten klinkt mooi, maar daarmee hadden wij beter eerder kunnen beginnen.

De heer **SIENOT** (D66): Zeker. Daarom wil ik snel de volgende motie indienen.

"Motie 41.

Maak werk van echt groene stadsverwarming!

De Gemeenteraad, bijeen op 14 april 2016 ter bespreking van het onderwerp stadsverwarming, gehoord de beraadslaging,
Constaterende dat:

- Eneco eind 2018 wil beginnen met energieopwekking voor stadsverwarming met een biomassacentrale;
- deze biomassacentrale reeds vergund is aan Eneco door de Provincie Utrecht;
- er serieuze milieu- en economische nadelen kleven aan biomassa;

Overwegende dat:

- de gemeente in het Energieplan heeft toegezegd te onderzoeken of ook andere duurzame bronnen kunnen worden aangesloten op het warmtenet;
- mogelijkheden voor alternatieve opwekking zich inmiddels in de stad aandienen, bijvoorbeeld in de vorm van biovergisting, geothermie en grootschalige zonnewarmte;
- naast Eneco ook andere initiatiefnemers voor duurzame voeding van het warmtenet een plaats aan de regietafel 'warmte' verdienen, zodat de gemeente samen met alle relevante spelers zoekt naar duurzame en economisch rendabele oplossingen voor het Utrechtse warmtenet.

Verzoekt het college:

- verzoekt het college initiatiefnemers en organisaties met kansrijke grootschalige opties voor duurzame voeding van het warmtenet snel een plaats te geven aan de regietafel 'warmte' en de mogelijkheden te onderzoeken;
- de raad binnen een half jaar te informeren over de voortgang en de resultaten.

En gaat over tot de orde van de dag."

Motie 41 is ondertekend door mevrouw Bollen, mevrouw Uringa, de heer Van Waveren en mijzelf.

De heer **OOSTVEEN** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Een deel van de motie dient ervoor dat wordt gerekend met de 110%, maar dat is in feite al zo. De motie is dus overbodig.

Projectontwikkelaars zijn door de gemeente verplicht om stadsverwarming toe te passen. Wie moet voor de kosten daarvan opdraaien?

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Het is niet altijd zo dat wordt gerekend met 110%. Als Eneco een nieuwe rendementsverklaring aanvraagt – EOR – kan de gemeente besluiten om met 125% te rekenen.

Wilt u het tweede deel van uw vraag herhalen?

De heer **OOSTVEEN** (Stadsbelang Utrecht): De gemeente legt de projectontwikkelaars de verplichting op om stadsverwarming toe te passen, maar wie is ervoor aansprakelijk als die een lager rendement heeft? De heer Sienot zegt dat de projectontwikkelaar, de gemeente en Eneco dan moeten praten, maar wie is aansprakelijk?

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Voor ons staat vast dat de bewoners daarvan niet de dupe mogen zijn en dat in het proces drie partijen zijn betrokken die alle drie op hun eigen manier hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit probleem. Daarom wil ik de heer Van Oostveen zeggen dat de drie genoemde partijen aan de beurt zijn om binnen de mogelijkheden die er zijn samen het EPC-gat te dichten.

Dat moet goed worden bekeken. Er moet ruimte zijn voor nieuwe mogelijkheden. Als men niet vanuit beperkingen, maar vanuit mogelijkheden het dichten van het EPC-gat opnieuw bekijkt, is veel mogelijk. Wij hoeven dan niet te zeggen wie wat moet betalen, want dan komen wij in een netelige situatie van juridische zaken terecht. Aan juridische zaken verdienen alleen de advocaten. Wij willen dat men overlegt om ervoor te zorgen dat het EPC-gat wordt gedicht.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Ik was aanvankelijk erg blij dat de heer Sienot de nog in te dienen motie van de GroenLinks-fractie wil steunen die beoogt voortaan alleen met de forfaitaire waarde te werken. Ik hoor de heer Sienot nu echter zeggen dat de gemeente ook kan kiezen voor een kwaliteitsverklaring van 125%. Wat wil de D66-fractie? Wil die daadwerkelijk dat de mensen een zo goed mogelijk geïsoleerd huis hebben en dat wordt gerekend met de forfaitaire waarde of vindt ze het ook prima als opnieuw met een kwaliteitsverklaring en met een hoger percentage wordt gewerkt?

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Nee, ik probeerde uit te leggen waarom de motie nodig is. De motie is hard nodig omdat de gemeente ervan kan afwijken. Die ruimte biedt de wet. Wij vinden dat wij dat niet moeten doen omdat wij het helemaal met de SP-fractie eens zijn dat de huizen zo duurzaam mogelijk moeten zijn. Dat is noodzakelijk voor een klimaatneutraal Utrecht.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik begrijp dat de heer Sienot het einde van zijn betoog heeft bereikt, maar ik mis nog een hot issue, namelijk de informatievoorziening aan de raad, of beter: het ontbreken daarvan. In de commissievergadering heeft de heer Sienot daarover stevige woorden gebruikt: "geblunder" en "gestuntel". Ik was het daarmee zeer eens, maar ik hoor hem daarover niet meer. Wij voeren vandaag het afrondende debat over de stadsverwarming. Dan kan men daarover een politiek oordeel uitspreken. Wil de heer Sienot dat alsnog doen? Hoe beoordeelt hij het hoe het college zich heeft gekweten van zijn informatieplicht?

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! In mijn introductie heb ik vrij duidelijk gemaakt dat door de gemeente is geblunderd. Ik heb uitgelegd dat bewoners daarvan niet de dupe mogen zijn. Ik heb gezegd dat op drie plaatsen informatie binnenkomt waar de gemeente niet snel genoeg heeft geacteerd. Ik zie echter ook dat sinds het balletje is gaan rollen het college veel informatie heeft gedeeld. Er zijn opeens inzake stadsverwarming geen heilige huisjes meer. De aansluitplicht was lang onbespreekbaar. Daarover spreken wij vandaag. Ook spreken wij vandaag over de hoge afsluitkosten, mede dankzij de motie van de PvdA-fractie. Eerlijk gezegd vind ik dat het college transparant is en ons van zoveel mogelijk informatie voorziet. Het zijn echter lastige kwesties waarbij zorgvuldigheid is geboden. Ik denk dat het college daarin opereert. Dat begrijp ik.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Over de inhoud zijn wij het grotendeels eens. Het is bekend dat mijn fractiegenoot *Işık* daarvoor een belangrijke voorvechter is geweest en dat wij elkaar daarin kunnen vinden. Dat is prima, maar de heer Sienot ontwijkt mijn vraag. Die ging over de informatieplicht. Ik vind dat de raad daarover vandaag een oordeel moet uitspreken. Dat doet de heer Sienot niet. Hij zegt dat het college daarna voortvarend aan de slag is gegaan. Ik constateer dat in een brief van deze week het college terugkomt op zijn eerdere stellingname. In de eerste brief en in de commissievergadering zegt het college over lopende projecten dat die wél getoetst mogen worden aan het hoge rendement, maar nu zegt het college dat het hierover de landsadvocaat heeft geraadpleegd en dat het toch geen goed idee is. Er zijn meer van dat soort dingen. Het college heeft de zaak nog helemaal niet onder controle. Deelt de heer Sienot die mening?

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ik wil eerst zeggen dat wij wel degelijk deze gang van zaken niet opnieuw willen zien. Dat moet duidelijk zijn. Zo moet dat niet gaan. Ik citeer de wethouders graag die hebben gezegd dat zij er hard aan werken om de politieke sensitiviteit van de organisatie te verhogen.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! De meest recente brief die wij hebben ontvangen willen wij, anders dan de heer Sienot, niet zien als een toegift, het schoorvoetend toegeven, maar als een noodzakelijk kwaad. Is de heer Sienot het met mij eens dat de zaak niet opnieuw mag escaleren voordat het college op eerdere besluiten terugkomt? Over stadsverwarming hebben wij al vaak gesproken, maar het college heeft nooit aangegeven dat het andere mogelijkheden wil onderzoeken. Dat gebeurt nu wel. Wil de heer Sienot aangeven dat wij in de toekomst niet nogmaals zo'n escalatie afwachten?

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ja, volgens mij zei ik zojuist hetzelfde. Ik vind die escalatie zeer onwenselijk. In de commissievergadering ben ik hierover heel duidelijk geweest: zo doet men dat niet. Wij werden onprettig verrast. Ik wil deze situatie vergelijken met een grote ui. Elke keer pellen wij er een laag af, maar telkens staan ons de tranen in de ogen. Toch gaan wij door. Wij moeten deze zaak oplossen. Wij zijn dat de bewoners en onze klimaatneutrale ambities verplicht. Ik vraag het college de zes hot issues te fixen.

Ik vind het gehele proces een gele kaart. Wanneer is men bij een raadsinformatiebijeenkomst geweest die een vergadering van een soort waarheidscommissie was? Ik vind dat door de raad wel degelijk alert is gehandeld. Men zegt terecht met niets meer genoeg te nemen. Wij moeten dat op dit dossier inderdaad niet meer doen.

Ik vind dat het college zijn best doet. Er mag echter een tandje bij worden gezet. Ik wil op de zes hot issues graag resultaat zien.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik vind de heer Sienot een beetje te hard. Ik neem aan dat hij het met mij eens is dat iets dat men niet weet, men niet kan delen en dat de kennis pas later omhoog kan poppen. Ik wil graag dat de heer Sienot het college daarin een beetje bijvalt.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ik krijg stalorders van de Stadsbelang Utrecht-fractie. Ik wil de heer Bos best tegemoetkomen. Wat men niet weet, kan men niet delen. De vraag is echter – de heer Post refereert daaraan – of het college dat had moeten weten. Ik vind dat het college dat had moeten weten. Doet de organisatie haar best om het voortaan te weten? Ik ga daarvan wél uit. De uitlatingen in de commissievergadering over politieke sensitiviteit geven mij het vertrouwen dat dit het geval is.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! De heer Sienot spreekt opnieuw over politieke sensitiviteit. Hij wees ook op de ambtenaren. Ik vind dat een beetje gemakkelijk. De ambtenaren hebben niet gereageerd omdat de verantwoordelijke wethouders over stadsverwarming nooit kritische vragen hebben gesteld. Zij hebben daartoe de inhoudelijke sensitiviteit niet gehad, hoewel zij die vragen donders goed hadden kunnen weten vanwege de signalen uit de stad. Is de heer Sienot het met mij eens dat het twee kanten op werkt en dat het college dingen heeft laten liggen?

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ik zal herhalen wat ik al heb gezegd. Ik zie dat het college sinds 25 januari jl. hard aan de slag is gegaan. Er zijn een proces en een debat die geen complimenten voor het college zijn. Ik hoop niet dat zij die als zodanig opvatten. Het proces is een uitnodiging om te leren. Dat geldt niet alleen voor de ambtenaren, maar ook voor het college.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik vroeg mij al af waar de gele kaart bleef. Die is er al. Tot welk oordeel leidt die? Dat zullen wij zien aan het einde van het debat. Volgens mij is de wedstrijd nog lang niet gespeeld, sterker nog, die wordt steeds lastiger. Wat doet de heer Sienot de volgende keer? Wij weten dat twee keer geel rood is. Ik ga ervan uit dat de heer Sienot consequent is.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Dat is niet aan de orde. De wedstrijd gaat door. Ik geef voor dezelfde overtreding niet twee keer geel. Ik weet niet welke scheidsrechters de heer Post tegenkomt.

Het college is echt hard bezig om de feiten ter tafel te krijgen met de bedoeling het probleem in kaart te brengen. De heer Post zegt zelf dat het probleem complex en taai is en groeit. Dat zijn allemaal redenen om extra zorgvuldig te zijn. Ik denk dat dit gebeurt, maar wil herhalen dat wij er daarmee niet zijn. De issues moeten snel worden opgelost. Ik hoop dat wij snel resultaten zien.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Als lid van de GroenLinks-fractie doet het mij deugd om te zien hoeveel waarde de raad aan duurzaamheid hecht. Wij willen dat de problematiek rond CO2 voor de inwoners van de stad wordt opgelost. De raad zit behoorlijk op één lijn. Ik zie dat deels bij het college terug. Bij de aanpak mag van ons echter een tandje worden bijgezet. In de commissievergadering is over dit onderwerp lang gesproken. De brief van afgelopen dinsdag bevat nieuwe informatie. Dat is er de reden van dat ik op een aantal punten nader wil ingaan.

De heer Sienot noemde de hot issues. Die zullen ook door andere fracties worden genoemd.

Om te beginnen de 239 woningen. In de commissievergadering heeft de GroenLinks-fractie gevraagd om de problemen dienaangaande op te lossen. Ik heb begrepen dat het college dat zal doen. Ik begrijp dat moet worden onderhandeld. Het college geeft aan dat de bewoners hiervan zo min mogelijk gevolgen zullen ondervinden. Ik begrijp dat dit voor toekomstige bewoners financieel geen gevolgen heeft. Graag kregen wij hierop een reactie van het college.

De woningen in de pijplijn. Voor de GroenLinks-fractie staat het voorop dat voor deze woningen een oplossing moet komen. Het college geeft aan binnen enkele weken hierover een besluit te nemen en om de commissie hierover te informeren. Wij gaan ervan uit dat naast het juridische aspect de wens van de commissie wordt meegenomen en dat eventuele financiële consequenties niet bij de toekomstige bewoners mogen worden neergelegd. Wij verzoeken het college om de commissie niet alleen te informeren over het gedwongen te nemen besluit, maar ook over de gevolgen die dit heeft voor de planning en de financiën. Graag kregen wij hierop een reactie van het college.

De afsluitkosten. In de brief staat dat het college doet wat in zijn vermogen ligt om deze kosten te verminderen, namelijk het weghalen van de leidingen. Wij verzoeken het college om bij Eneco erop te blijven aandringen om deze kosten omlaag te brengen. De kosten mogen geen beletsel zijn voor bewoners die hun huis verder willen verduurzamen.

Aansluitplicht in Leidsche Rijn. Het college geeft aan dat het ruimte zal bieden aan alternatieven die vergeleken met stadsverwarming hetzelfde of meer presteren. Betekent dit dat vanaf nu de aansluitplicht in Leidsche Rijn van de baan is en dat er alle ruimte is voor duurzame alternatieven? Graag kregen wij daarover helderheid.

Het verduurzamen van stadsverwarming. In de commissievergadering, in de krant en op de social media hadden wij allemaal de mond vol van duurzame huizen, liefst zo duurzaam mogelijk. Dat is een kolfje naar onze hand, maar laten wij het kind niet met het badwater weggooien. In Utrecht zijn momenteel 40.000 woningen aangesloten op stadsverwarming. Met het verduurzamen van de stadsverwarming kunnen wij in één keer een grote stap zetten waarvan wij vinden dat wij die moeten zetten. De oplossing bestaat niet, want dan was die allang toegepast. Biomassa kunnen wij vrij snel realiseren, maar dat is voor de GroenLinks-fractie absoluut niet de gedroomde oplossing. Overigens kleven aan alle alternatieven die wij kunnen bedenken voor- en nadelen. Ik wil graag van het college de toezegging krijgen dat het Eneco herinnert aan de oorsprong van het contract en aangeeft dat het van Eneco verwacht dat ze heel creatief zal zoeken naar mogelijkheden om de stadsverwarming duurzamer te maken, inclusief de mogelijkheid dat andere partijen aanhaken op het warmtenet.

Tank en geothermie, vergisten van GFT, rioolslib, warmte-koudeopslag en zonnewarmte. Er is van alles. Ik vraag het college om de raad van deze zoektocht op de hoogte te houden en mee te nemen in het Warmteplan. De D66-fractie heeft daarover een motie ingediend.

De motie die wij indienen over het rekenen met de forfaitaire waarde vraagt om een uitleg. Met de huidige regels krijgen woningen die zijn aangesloten op stadsverwarming bonuspunten. Door de bonuspunten hoeven minder vergaande maatregelen voor isolatie en energiebesparing worden genomen. Overigens is dit debat het gevolg van het feit dat de externe warmtebron minder duurzaam is geworden. Dat komt door de lage prijs voor kolen. Kortom, de inwoners kunnen daaraan totaal niets doen. Een huis zet men maar één keer neer. Dat moet zo duurzaam mogelijk worden gedaan. Daar heeft men altijd wat aan. De essentie van deze motie roept het college op om bij vergunningaanvragen voor nieuwbouw te blijven rekenen met de forfaitaire waarde van stadsverwarming, ook als er een nieuwe verklaring komt met een hogere waarde. Voortaan krijgt men geen bonuspunten meer omdat men is aangesloten op de warmtebron. Daarmee besluit de raad dat huizen, of die zijn aangesloten op stadsverwarming of niet, maximaal zijn geïsoleerd en zijn voorzien van energiebesparende maatregelen.

"Motie 42.

Dat staat zo vast als een huis.

'Maximale energiebesparing bij nieuwbouw aangesloten op stadsverwarming'

De gemeenteraad van Utrecht, in vergadering bijeen op 14 april 2016 ter bespreking van het onderwerp stadsverwarming

Constateerend dat:

- De stadsverwarming in Utrecht momenteel minder duurzaam is dan voorheen en de mate van duurzaamheid fluctueert in de tijd.
- Het college bevoegd is om een kwaliteitsverklaring over warmte te accepteren dan wel uit te gaan van de forfaitaire waarde.

Overwegende dat:

- Bij het toepassen van een forfaitair milieurendement voor stadsverwarming extra maatregelen nodig zijn die leiden tot energiezuinigere nieuwbouw met lagere energielasten.
- In het Energieplan Utrecht is opgenomen dat alle nieuwbouw zo snel mogelijk energieneutraal moet zijn, maar op dit moment de gemeente de instrumenten niet heeft om het af te dwingen.
- Spreekt haar mening uit:
- Dat nieuwbouw maximale energieprestatie moet leveren, ongeacht de mate van duurzaamheid van de warmtebron.

Roept het college op:

- Bij de beoordeling van vergunningaanvragen voor nieuwbouw te blijven rekenen met de forfaitaire waarde voor stadsverwarming, met het doel meer CO₂ te besparen.
- Om bij onvoorziene neveneffecten die het doel van CO₂ reductie niet dienen de raad te informeren.
- Te onderzoeken of het mogelijk is om ook bij andere warmtebronnen bij de vergunningverlening uit te gaan van de forfaitaire waardes.
- Bij de gebiedsgerichte aanpak, zoals beschreven in de Utrechtse Energieagenda's, bij het kiezen van de warmteoplossing, uit te gaan van het werkelijke opwek rendement (EOR waarde).

En gaat over tot de orde van de dag."

Motie 42 is ondertekend door mevrouw Uringa, de heer Sienot, de heer Post, de heer Eggermont, mevrouw Van Esch en mijzelf.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! In het dictum van motie 42 roept men op om de raad te informeren over de ongewenste neveneffecten. Voor wie zijn die neveneffecten ongewenst? Niet voor de bewoners, want die krijgen een beter geïsoleerd huis. Waarover wil men dat wordt geïnformeerd? Wil men vervolgens afzien van het rekenen met de forfaitaire waarde?

In het dictum staat ook dat met het werkelijke energieopwekkingsrendement (EOR) moet worden gerekend, maar mevrouw Bollen zegt zelf dat maar één keer wordt gebouwd. Als in de toekomst het energieopwekkingsrendement opnieuw niet wordt gehaald omdat de kolen goedkoop zijn of de kernenergie weinig kost, dan heeft men met iets anders gerekend dan daadwerkelijk in de toekomst plaatsvindt. Waarom heeft dat zin? Wat kan het daadwerkelijke opwekrendement zijn?

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Voor de ongewenste neveneffecten geldt het uitgangspunt dat wij niet weten wat wij niet weten. De neveneffecten die niet bijdragen aan het doel om meer CO2 te besparen, zijn ongewenst. Als dat het geval is, zijn wij verkeerd bezig.

De heer Eggermont vraagt ook om bij de gebiedsgerichte aanpak te rekenen met EOR-waarden. Als wij dat niet doen, sluiten wij stadsverwarming altijd uit, ook al was die op dat moment de meest duurzame optie. Zodra is bepaald hoe in de warmte zal worden voorzien, moeten wij terug naar punt 1, rekenen met 1,1.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Wij duiken een beetje de techniek van de commissievergadering in.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Ongewenste neveneffecten hebben wellicht financiële gevolgen. Ik kan mij voorstellen dat bij een grondexploitatie daarom de vinger aan de pols nodig is. Misschien is dat een vraag voor het college. De motie vind ik verder inhoudelijk prima.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Dat is meer een tip voor het college.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik hoor mevrouw Bollen een heleboel mooie ambities roepen: de laagste CO2-uitstoot en het meest duurzame, maar die punten werden tegelijk met de fijnstofuitstoot genoemd. Er schuilen allerlei complexe afwegingen achter die mevrouw Bollen weg doet alsof men met een absolute uitspraak van de raad alle problemen oplost. Kan mevrouw Bollen vertellen hoe zij omgaat met de afweging over de CO2- en fijnstofuitstoot en over de keuze van energievoorziening in Leidsche Rijn?

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Met motie 42 wordt ingegrepen in het huis zelf, de manier waarop wordt geïsoleerd en waarop energiebesparende maatregelen worden genomen. Dat staat helemaal los van de bron. Die afweging is niet relevant.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik wil beginnen met het bedanken van het college voor de nadere informatie die tussen de commissievergadering en vandaag nog is aangeleverd. De extra onderzoeken bieden een beter beeld. Geen fijn beeld, maar wel een beter beeld. Het college meldt dat wellicht veel meer woningen onvoldoende energiezuinig zijn. De gemeentelijke advocaat stelt dat wij nog steeds, ook ná 19 februari jl., bouwvergunningen verkeerd beoordelen. Het Expertisecentrum Regelgeving

Bouwen (ERB) stelt dat de regels van de gemeente niet toereikend zijn vanwege het gebrek aan warmteplannen. Geen fijn beeld.

Ik ben ervan overtuigd dat wij er nog lang niet zijn. Er ligt voor het college een grote opdracht om de komende maanden de zaken op orde te krijgen.

De verhouding met Eneco. Het college voert overleg om nieuwe afspraken te maken en om nieuwe verhoudingen te bewerkstelligen. Het zet vooral in op vijf punten die bij moties van andere fracties zullen worden genoemd: een nieuwe mantelovereenkomst zodat ook de nieuwe afspraken voor iedereen herkenbaar en helder zijn, het afzien van nieuwe verplichte aansluitingen, het omlaag brengen van de afsluitkosten, een jaarlijkse toets op het opwekkingsrendement van de warmtereductie en strenge afspraken over de wijze waarop het opwekkingsrendement in bouwvergunningen wordt beoordeeld en hoe en door wie daarover informatie wordt verstrekt. Daarmee sluit ik niet uit dat het opwekkingsrendement ooit weer boven de 110% uitkomt. Ik vind het zorgvuldig voor partijen waarmee de gemeente in overleg is. Als men het mij vraagt, schat ik de kans klein in dat het feitelijk zal gebeuren.

Ik ga ervan uit dat deze punten sowieso op het lijstje van het college staan. Zo niet, dan hoor ik dat graag.

Mijn tweede punt richt zich op de bewoners van de bestaande woningen. De afgelopen jaren is door de CDA-fractie, maar ook door anderen, hier en in de Tweede Kamer gesproken over de tarieven voor stadsverwarming.

Toen de Warmtewet bepaalde dat bij stadsverwarming de lasten niet hoger mogen zijn dan bij andere bronnen, verschoof Eneco de kosten: eerst naar het vastrecht en later naar de huurprijs van de apparatuur. Dat was een landelijke kwestie, ware het niet dat de gemeente een privaatrechtelijke intentieovereenkomst heeft met REMU, dus nu met Eneco. Daarin is opgenomen dat de stadsverwarmingsconsument in Leidsche Rijn niet duurder uit hoort te zijn dan een vergelijkbare consument die gebruikmaakt van gas. De REMU zal in verband hiermee een passende invulling hanteren.

Ik ben benieuwd hoe dit heeft uitgepakt. Volgens mij is dit een bredere definitie dan vele jaren later in de Warmtewet is geregeld en wellicht strenger. Ik wil het college verzoeken om onderzoek te doen naar de vraag hoe Eneco aan deze afspraken uitvoering geeft. Ik heb daarvoor een motie opgesteld.

"Motie 43.

Onderzoek artikel 2 intentieovereenkomst Utrecht-REMU.

Constaterende dat:

1. De gemeente in 1996 een intentieovereenkomst heeft afgesloten met de rechtsvoorgang van Eneco over nieuw aan te leggen stadsverwarming in Leidsche Rijn,
2. In artikel 2 is afgesproken dat luidt:
 2. Partijen zijn gezamenlijk van oordeel dat een stadsverwarmingsconsument in Leidsche Rijn niet duurder uit hoort te zijn dan een vergelijkbare consument die gebruik maakt van gas als basisenergievoorziening. De REMU zal in verband hiermee een passende locale/projectgebonden invulling hanteren van het zg. NMDA-principe gebaseerd op de EPC-normering.

Overwegende dat:

1. De indruk bestaat bij bewoners en bij de gemeenteraad dat aan dit artikel onvoldoende uitvoering is gegeven door de REMU en zijn rechtsopvolger Eneco.

Verzoekt het college:

1. Liefst met Eneco, maar anders zelfstandig, onderzoek te doen naar de mate waarin uitvoering is gegeven aan artikel 2 van de overeenkomst,

2. Indien hier geen of onvoldoende uitvoering aan is gegeven in beeld te brengen welke juridische stappen dan richting Eneco gezet kunnen worden, en de uitkomsten aan de raad te rapporteren."

Motie 43 is ondertekend door de heer Post, mevrouw Uringa, mevrouw Van Esch en mijzelf.

Mijn derde punt betreft de relatie met projectontwikkelaars, bouwers en de projecten die wij in deze stad ontwikkelen. Al vele jaren bemoeien de gemeente en de gemeenteraad zich tot in detail met allerlei bouwprojecten en specifieke wensen over hoe problemen moeten worden opgelost. De CDA-fractie heeft al eerder bezwaar gemaakt tegen nieuwe verplichte percentages. Ze heeft gevraagd welke bomen al dan niet mogen worden gekapt en voor welke duurzame energieoplossingen wordt gekozen. Wat de CDA-fractie betreft, worden die punten kritisch door de raad bekeken en maken toekomstige bewoners en ontwikkelaars zelf uit hoe zij een lagere energierekening en een fijnere buurt krijgen. Daarbij hebben zij zelf belang. Dat kunnen zij beter dan de raad, denk ik soms.

Wij kijken vandaag niet alleen vooruit. Wij ontkomen niet aan de vraag hoe het zover heeft kunnen komen. Dat in korte tijd veel moet worden uitgezocht, is het gevolg van een slechte voorbereiding en van een veel te positieve houding in de afgelopen jaren. Het college is daarvoor gewaarschuwd. Het college wist dat alternatieven moesten worden bekeken. Wethouder Geldof stemde in 2011 zelf, als VVD-raadslid, in met een motie van de CDA-fractie tegen de verplichte aansluiting van stadsverwarming op het Veemarktterrein vanuit de overweging dat de energetische prestatie niet onderscheidend was en dat het andere innovatieve oplossingen onmogelijk maakt. Op welke wijze heeft wethouder Geldof dat standpunt in het college meegenomen en de afgelopen twee jaar betrokken bij zijn portefeuille in Leidsche Rijn? De stadsverwarming op de Veemarkt ging overigens niet door. Eneco kreeg de businesscase niet rond. Het college concludeerde in een brief van 22 mei 2012 dat juist het niet doorgaan van stadsverwarming nieuwe kansen biedt. In de brief staat dat een hoogrendement gasketel in combinatie met zonnecellen vooralsnog de goedkoopste oplossing is. Warmtepompen bieden een grotere energiebesparing, maar zijn nu duurder en niet altijd bedrijfszeker. Passiefhuis en All-Electric komen opnieuw in beeld. Het resultaat is dat ook zonder stadsverwarming een EPC van 0,3 kan worden gehaald.

Wat heeft het college met deze inzichten uit 2012 gedaan? Waren die niet ook elders in de stad toe te passen? Wat is er gebeurd met het optimisme voor de Veemarkt en waarom gold dat niet ook voor de nieuwbouw in Leidsche Rijn?

De uitrol van stadsverwarming denderde als een stoomtrein overal doorheen, maar niemand trok aan de noodrem, terwijl door de ramen duidelijk was te zien dat het spoor doodliep. Omdat het college niet naar het grotere verhaal keek en geen kritische vragen stelde over de zo geliefde want zogenaamd duurzame stadsverwarming werd het ook in de organisatie geen vraag en werden vorig jaar de signalen niet door de ambtenaren opgepikt.

Ook bij de beleidsvoorbereiding van de projectontwikkelaars in Leidsche Rijn en bij de mensen van Utrechtse Energie werd niet nagedacht over alternatieven of mogelijke nadelen. Ik neem dit het college kwalijk, niet alleen omdat de informatievoorziening voor de raad niet volledig en niet tijdig is geweest, maar vooral omdat het vele honderden bewoners van de gemeente raakt die met een andere koers waarschijnlijk goedkoper en schoner hadden gewoond.

Ik zie uit naar de beantwoording van het college.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! De heer van Waveren refereert aan het Veemarktcomplex. Daar ligt nu gas. Is dat de door hem gewenste weg?

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Er zijn veel mogelijkheden. Dat geeft het college aan. Het gas kan worden afgesloten. Daar zijn allerlei mogelijkheden voor. Ik denk dat de bewoners daar bekijken hoe de woningen zijn gebouwd. Het college schrijft in de genoemde brief te bekijken wat een verstandige oplossing is die past bij de situatie van de bewoners. Die hangt ook van het verbruik af. Ikzelf heb ook gas, maar gebruik dat alleen om te koken. Ik gebruik derhalve weinig gas. In mijn context is dat een verstandige keuze. Dat kan voor iedereen anders zijn. Ik sluit niet uit dat gas op een aantal plekken nu een verstandige keuze is, maar in de toekomst misschien niet meer. Daarom moeten wij ons niet vastpinnen op specifieke oplossingen of zeer harde uitspraken over het percentage CO₂ of duurzaamheid.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Na een indringende raadsinformatieavond en een uitvoerige commissievergadering is het vandaag tijd om de politieke balans op te maken over de misstanden bij het stadsverwarmingsnet die aan het licht zijn gekomen. Het probleem lijkt met de week groter te worden. Na de brief van het college van deze week kunnen wij concluderen dat minstens 1.500, maar waarschijnlijk nog veel meer, Utrechtse huishoudens worden getroffen door het gestuntel van Eneco en de gemeente, niet alleen in Leidsche Rijn, maar ook in Ondiep, Kanaleneiland en Pijlsweerd. Het vertrouwen van burgers in de lokale overheid wordt hierdoor ernstig geschaad. Het college loopt vooral achter de feiten aan. Dat brengt mij op de informatievoorziening aan de raad, of liever gezegd, op het ontbreken daarvan.

Het college heeft ernstige steken laten vallen. Ongeveer tien maanden lang bleef de raad onwetend over het feit dat de vooraf afgesproken milieurendementen allang niet meer werden gehaald. Toen het college uiteindelijk werd geïnformeerd, eind januari, duurde het nog ruim twee weken voordat de raad op de hoogte werd gesteld en dat ook nog onder druk van een krantenartikel dat in de ochtend van 12 februari jl. verscheen.

(Mevrouw Ferket draagt het voorzitterschap van de vergadering over aan de heer Van Zanen.)

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! De heer Post doet alsof twee weken twee jaar is. Ik heb de reactie van het college juist ervaren als snel. Waarom duidt de heer Post dat op deze manier?

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Omdat ik de duiding van mevrouw Bollen niet deel. Ik vind bij iets dermate ernstigs twee weken erg lang. Als men door de ambtenaren wordt geïnformeerd, stuurt men toch meteen een briefje naar de raad waarin staat dat iets is ontdekt en dat dingen niet goed zijn gegaan? Dat had het college kunnen en moeten doen.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! De heer Post had liever een dag later een brief gekregen dan twee weken later een brief met meer context.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ja. De brief van twee weken later was nog helemaal niet compleet. Dat blijkt uit de brief die wij deze week hebben gekregen.

De PvdA-fractie heeft dit in de commissievergadering onprofessioneel, onbegrijpelijk en onacceptabel genoemd. Daar kwam nog bij dat in de commissievergadering wethouder Jansen, verantwoordelijk voor toezicht en handhaving, volgens ons weinig blij gaf van schuld en zelfreflectie. De wethouder zei in de commissievergadering dat hij zich door ambtenaren in zijn hemd voelde gezet. Nee, de wethouder heeft zichzelf in zijn hemd gezet. De bewoners zitten met de gebakken peren. Graag kregen wij hierop een reactie van de wethouder. In de tweede termijn zullen wij ons definitieve politieke oordeel vellen.

Onder andere de eigenaren van de 240 sjoemelwoningen – zoals die zijn genoemd – dreigen nu de dupe te worden van deze onverkwikkelijke zaak. Wethouder Geldof heeft ons voorstel voor een onafhankelijk onderzoek naar de veroorzaakte schade overgenomen. Wij willen vandaag de garantie krijgen dat de bewoners van de maatregelen die nu worden genomen geen financieel nadeel ondervinden. De ChristenUnie-fractie dient straks een motie in die dat uitspreekt. Wij willen ook van de wethouder weten wanneer wij de resultaten van het onderzoek kunnen verwachten.

Het is inmiddels duidelijk, anderen hebben hetzelfde gezegd, dat stadsverwarming in de huidige vorm niet langer de meest duurzame vorm van warmtelevering is. Hiermee is de argumentatie achter de aansluitplicht vervallen. In de commissievergadering hebben wij hetzelfde gezegd. In de brieven blijft het college daarover een beetje vaag. Daarom hebben wij de motie van de D66-fractie meeondertekend.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik ben nog aan het kauwen op een opmerking van de heer Post over zijn mening dat de Sjoemelwoningen verschrikkelijk gedupeerd zijn. Is de heer Post het met mij eens dat de pijn in feite ligt bij de 15.000 nog te bouwen woningen? Die mensen in de sjoemelwoningen kunnen ervoor kiezen om niet te investeren, maar de mensen met de nog te bouwen woningen worden getroffen. Die moeten maatregelen nemen om aan het EPC te voldoen op grond waarvan de bouwvergunning is afgegeven. Er moet meer isolatie worden toegepast. Allerhande andere zaken moeten worden aangepast om dat EPC te halen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Wij zijn het daarmee eens. De pijn is bij zeer veel mensen, in allerlei uiteenlopende situaties, voelbaar. De website stadsverwarming.nl heeft inmiddels vier categorieën gekwalificeerd. Wij vinden dat het college met al die projecten in gesprek moet gaan en ervoor moet zorgen dat de bewoners niet de dupe worden.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Wij zijn het nog niet helemaal met elkaar eens. Wij hebben gerekend met de genoemde 177%. Er zijn bouwvergunningen afgegeven op basis van de 177%. Daar hoeft men niet te investeren. Bij de nieuwe woningen moet men wél investeren omdat daar het energieopwekkingsrendement (EOR) een stuk lager is en het EPC een stuk hoger als men rekent met het EOR van vandaag.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik vind het een schone taak van het college en het ambtelijke apparaat om na te gaan wie op welke manier is gedupeerd. Onze stelling is dat het college verantwoordelijk is om met anderen ervoor te zorgen dat niemand financiële schade lijdt.

De VVD-fractie heeft het in de commissievergadering al gezegd: het college wekt de indruk de onderhandelingen met Eneco met fluwelen handschoenen te willen aanpakken. Gezien het handelen van Eneco de afgelopen tijd is daarvoor geen enkele aanleiding.

Sommige eigenaren die zich willen laten afsluiten van stadsverwarming zijn op dit moment een enorm bedrag kwijt, oplopend tot € 4.000,00. Zeker met de kennis van nu, is dat absurd. Daarom dien ik de volgende motie in.

"Motie 44.

Verlaag afsluitkosten stadsverwarming.

De gemeenteraad van Utrecht, in vergadering bijeen op 14 april 2016, in het debat over stadsverwarming,

Constaterende dat:

- Bewoners al een hoge aansluitvergoeding voor de verplichte stadsverwarmingsaansluiting heeft betaald (in de meeste gevallen rond de €4.000,- per woning);
- Eneco hoge afsluitkosten voor stadsverwarming in rekening brengt voor het verwijderen van de aansluiting, vaak oplopend tot een bedrag tussen de €3.000,- en €4.000,- bij bewoners met een woning tot 15 jaar oud die de levering van stadswarmte wensen te beëindigen;
- Eneco veel lagere afsluitkosten in rekening brengt voor woningen van 15 jaar of ouder (€393,25 incl. BTW);
- De gemeente stadsverwarming verplicht heeft gesteld in het oostelijke deel van Leidsche Rijn;
- Over afsluitkosten van een (verplichte) stadsverwarmingsaansluiting geen afspraken zijn gemaakt in de overeenkomst tussen de gemeente en Eneco;

Overwegende dat:

- In het door de raad vastgestelde Energieplan verduurzaming van de Utrechtse woningvoorraad, meer keuzevrijheid voor afnemers van stadsverwarming, grotere transparantie en betere prikkels voor energiebesparing speerpunten zijn;
- Stadsverwarming niet meer per definitie de duurzaamste optie is voor verwarming van een woning;
- Utrechtse burgers die hun eigen woning willen verduurzamen door hoge afsluitkosten voor het beëindigen van de levering van stadsverwarming hun duurzaamheidsambities laten varen;
- Het verschil in afsluitkosten tussen de eerste periode van 15 jaar en daarna wel heel groot is, terwijl de financiële bijdrage van de consument aan het stadsverwarmingsnet jaarlijks toeneemt door betaling voor gebruik;
- Deze afsluitkosten ook fors hoger zijn dan de kosten voor het verwijderen van een gas-aansluiting, die tussen de €150,- en €650,- liggen;
- Het college in de raadsbrief van 12 april 2016 meldt dat het besloten heeft de verplichting tot directe verwijdering van de leidingen na afsluiting te laten vervallen;
- Hiermee een groot deel van de argumentatie van Eneco voor de hoge afsluitkosten is weggevallen;

Roept het college op:

- In de onderhandelingen met Eneco afspraken te maken over het verlagen van de afsluitkosten – uiteraard zonder gemeentelijke bijdrage – en hierbij als uitgangspunt de gemiddelde afsluitkosten van een standaardgasaansluiting voor kleingebruikers van de drie grootste netbeheerders (Enexis, Stedin en Liander) te nemen en de raad over de uitkomsten te informeren

en gaat over tot de orde van de dag."

Motie 44 is ondertekend door de heer Sienot, mevrouw Uringa, de heer Van Waveren, mevrouw Van Esch, mevrouw Freytag en mijzelf.

De opstelling van het college bij de al lopende projecten. In de commissievergadering hield het college ijzerenheinig vol dat mag worden gerekend met een rendement waarvan nu iedereen weet dat het niet wordt gehaald. Inmiddels heeft de landsadvocaat geadviseerd om dat niet langer te doen, maar het college wil een nieuw juridisch advies afwachten en treuzelt dus ook op dit punt. Ook burgers hebben ons een juridisch advies toegestuurd dat al eerder het ongelijk van het college bewees. Volgens ons is het duidelijk. De raad kan daarover een uitspraak doen. Dat zullen wij doen naar aanleiding van de motie die de ChristenUnie-fractie nog zal indienen.

Wat burgers ons ook melden, is dat het projectbureau Leidsche Rijn nog heel recent, namelijk tot deze week, heeft vastgehouden aan het hoge rendement. Een e-mailbericht van 12 april jl. waarin het projectbureau schrijft: "Vanaf nu geldt het lage rendement." Graag kregen wij hierop een reactie van het college. In de eerdere communicatie van het college werd gezegd dat 19 februari 2016 de dag is. Daarna hanteren wij in de communicatie het lage percentage.

Het instrument kwaliteitsverklaring heeft zijn onbetrouwbaarheid bewezen. Daarom steunen wij de motie van de GroenLinks-fractie om uit te gaan van de forfaitaire waarde. Niet alleen de bewoners zijn de dupe, maar ook onze duurzaamheidsdoelstelling, de CO2 uitstoot, is door de affaire 2% hoger dan wij dachten, zo schrijft het college. Wij zijn benieuwd naar de voorstellen van het college om deze achterstand in te lopen.

Dit is niet de eerste keer dat de raad over stadsverwarming praat. In 2007 stelden wij samen met de CDA-fractie vragen over het gebrek aan transparantie van de tarieven. Dit zal ook niet de laatste keer zijn.

Collega Bulent İşik – ik weet zeker dat hij thuis vanaf zijn herstelbed meekijkt – is een van de aanjagers van deze discussie. Hij heeft naar aanleiding van onverklaarbare rekeningen in Overvecht al eerder aangedrongen op een stadsbreed onderzoek. Dat kregen wij recent. Daarop komen wij binnenkort terug.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! In de commissievergadering is een heleboel gezegd. Ook vanmiddag in dit debat. Hoewel ik persoonlijk nogal wat schade kan inhalen, wil ik de punten noemen die voor mijn fractie prangend zijn.

Wij vinden dat het verduurzamen van deze stad en de woningen die er staan voorop moet staan. Wij missen dit stellige standpunt in de brieven geheel, ook in de brief die de afgelopen week naar de raad werd gestuurd. Wij missen dit stellige standpunt van het college en missen daarbij ook het fanatisme waarmee wethouder Van Hooijdonk eerder haar Energieplan presenteerde: boordevol ambities voor 2030, ook voor het wonen in deze stad.

Wij missen de ambitie van het college om alles op alles te zetten om de betreffende huizen alsnog te laten voldoen aan de wenselijke standaard. Daarom dienen wij straks een motie in om het college stelling te laten nemen voor een duurzame oplossing in plaats van eerst de juridische punten en komma's leidend te laten zijn. De landsadvocaat heeft gesproken. Een second opinion is voor ons niet nodig. Wij dagen het college uit om met projectontwikkelaars mee te denken over oplossingen om te huizen alsnog te verbeteren, waarvoor de bewoners geen rekening wordt gepresenteerd. Zij mogen niet de dupe worden, ook niet zo min mogelijk, zoals in de brief staat.

Wij dienen de volgende motie in.

"Motie 45.

Milieu en bewoners niet duperen.

De raad van de gemeente Utrecht, bijeen op 14 april ter bespreking van de problemen met stadsverwarming,

Constateernde dat:

- Eneco in mei 2015 te kennen heeft gegeven het opwekkingsrendement van 177% van haar stadsverwarmingscentrale niet meer te kunnen halen,
- Het college heeft aangegeven dat deze informatie verkeerd op waarde is geschat,
- Pas op 19 februari door B&W het besluit is genomen om met het forfaitaire rendement te gaan rekenen,

- Niet alleen de gemeente maar ook bouwers en projectontwikkelaars ruim voor 19 februari 2016 op de hoogte waren van het feit dat het opwekkingsrendement niet meer gehaald werd, getuige de vragen die binnenkwamen bij de gemeente en de melding die in de software voor de berekening van EPC's werd getoond,
- In de brief (12-04-2016) van het college een nieuw juridisch advies wordt aangekondigd en niet primair de voorkeur wordt uitgesproken dat de betreffende woningen aan de duurzaamheidseis dienen te voldoen maar eerst nog een juridisch advies af te wachten

Overwegende dat:

- het verkeerd berekenen van een EPC (door gebruik te maken van een te hoog opwekkingsrendement voor stadsverwarming) betekent dat een woning over de hele levensduur een hoger energiegebruik heeft
- een hoger energieverbruik hogere energielasten met zich meebrengt voor (toekomstige) woningeigenaren
- minder duurzame woningen tevens consequenties heeft voor het Energieplan en de duurzaamheidsambities voor de stad Utrecht
- het college aangeeft (Raadsbrief 12-04-2016) dat toekomstige bewoners zo min mogelijk gevolgen ondervinden van eventuele maatregelen die zij wenst te nemen.

Draagt het college op:

1. In principe geen omgevingsvergunningen meer te verstrekken indien daarbij gebruik wordt gemaakt van een opwekkingsrendement dat boven de forfaitaire waarde van 110% ligt,
2. Dit ook van toepassing is op vergunningaanvragen die voor 19 februari 2016 zijn ingediend en waarover nog geen besluit is genomen,
3. Primaire voorkeur uit te spreken voor het (alsnog) realiseren van duurzame woningen, ongeacht de juridische second opinion die nog plaatsvindt,
4. Derhalve met betrokken projectontwikkelaars en Eneco mee te denken over oplossingen voor een eventueel EPC-gat en hierbij als uitgangspunt te nemen dat eventuele (financiële) consequenties niet worden afgewenteld op bewoners.

En gaat over tot de orde van de dag."

Motie 45 is ondertekend door de heer Post, mevrouw Van Esch, de heer Sienot, de heer Van Waveren, mevrouw Freytag en mijzelf.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Het is hartstikke nobel om vooral bewoners niet te duperen, maar wie zullen wij dan duperen? Mevrouw Uringa wil dat de gemeente spreekt met de projectontwikkelaar om de bewoners niet de dupe te laten worden van het opwekkingsrendement. Zal de gemeente zelf de tas dan trekken? Leggen wij dat bij de projectontwikkelaar neer? Waar is Eneco in dit verband? Die heeft mevrouw Uringa niet genoemd.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik heb Eneco wél genoemd. In punt 4 van motie 45 staat dat de gemeente met projectontwikkelaars en Eneco zal meedenken om te zien of wij een redelijke oplossing kunnen vinden waarvan de rekening niet door de bewoners wordt betaald. Ik ga ervan uit dat als motie 45 wordt aangenomen het college het gesprek aangaat en vervolgens met een oplossing naar de raad terugkomt. Daarin zal men kunnen lezen wie de rekening krijgt.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Stadsverwarming. Wat een hoofdpijndossier. De discussie over stadsverwarming heeft pijnlijk duidelijk gemaakt dat greenwashing ook in Utrecht aan de orde van de

dag is. Hoe men het went of keert, de mening dat stadsverwarming de duurzame optie is voor de toekomst is op z'n zachtst gezegd de afgelopen tijd aardig bijgesteld. De PvdD-fractie deelt de grote zorgen over de duurzaamheid van stadsverwarming. Ze wil hierover graag scherpe uitspraken van het college horen.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Dat is een flinke start. Mevrouw Van Esch spreekt over een duurzame optie voor de toekomst. Stadsverwarming is er 100 jaar. Is mevrouw Van Esch het met de GroenLinks-fractie eens dat stadsverwarming in het verleden wél een duurzame optie was?

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Ja, in het verleden wel, 100 jaar geleden. Toen zag het er mooi uit. Wij moeten nu constateren dat stadsverwarming niet zo duurzaam is.

De heer **VAN EIJDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Ik denk dat stadsverwarming 100 jaar geleden met kolen gebeurde, net als nu.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Volgens mij wordt voor stadsverwarming tegenwoordig gas gebruikt. De discussie over wat al dan niet duurzaam is, is lastig. Kolen is qua duurzaamheid sowieso uitgesloten. Ik kan de VVD-fractie geruststellen.

Stadsverwarming is het paradepaardje van het Energieplan van het college. Dat wij nu slechts 2% minder CO₂-uitstoot bewerkstelligen, is voor de PvdD-fractie een serieuze zaak. Wij kunnen die niet voor ons uit schuiven. Al helemaal niet naar 2030, want met zulke matige resultaten halen wij een klimaatneutraal Utrecht niet. Graag hoor ik van het college hoe dat het Energieplan wil hervormen. Wij vinden de nu genoemde maatregelen te zacht. Wij hopen dat het college niet denkt in onmogelijkheden en echt gaat voor een leefbaar Utrecht voor toekomstige generaties.

De afgelopen weken hebben wij de discussie met ongeloof en verbijstering gevolgd. Wij komen tot de volgende conclusie. Stadsverwarming kan, maar moet geen verplichting zijn, zeker niet in het licht van duurzaamheid. Laat mensen kiezen voor echt duurzame opties. Wij helpen ze om de juiste keuzes te maken. De mensen die dachten een duurzaam huis te hebben gekocht dat is voorzien van stadsverwarming – die echter veel minder duurzaam blijkt te zijn – komen er bekaaid af. Vanwege de fouten van de gemeente mogen deze mensen absoluut niet voor de kosten opdraaien. Wij moeten de inwoners laten zien dat wij klaar zijn met de verplichte stadsverwarming en met de hoge afsluitkosten ervan.

Ons belangrijkste punt – waarover ook de heer Sienot sprak – is de biomassacentrale. In de commissievergadering is aangegeven dat die op dit moment niet is betrokken bij de stadsverwarming. Het is misschien alleen een zijstap, maar die is voor ons wél belangrijk. Ook dit zal een greenwashing punt kunnen zijn. De biomassacentrale baart de PvdD-fractie veel zorgen, helemaal nu ze opnieuw moet horen dat de gemeente zelf geen invloed kan uitoefenen op het plaatsen ervan. Daarover gaat de provincie. Die heeft al toestemming gegeven. De inwoners van de stad Utrecht wonen straks vlak bij de door de heer Sienot genoemde uitstootpijp. Wij vinden dat onacceptabel. Wij roepen het college op om tegen de komst van dit megagreenwashing-project te zijn en om deze visie aan de provincie door te geven.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Ik deel de zorgen van de PvdD-fractie, maar kent mevrouw Van Esch alternatieven?

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Volgens mij heeft mevrouw Bollen de alternatieven zojuist genoemd. Ik ben het daarmee helemaal eens. Ook de heer Sienot heeft ze allemaal genoemd. Ik wil die best herhalen, maar wij hebben geen andere opties.

De PvdD-fractie dient vandaag geen moties in, maar steunt veel moties van andere fracties. Nu echt op naar een duurzaam en klimaatneutraal Utrecht.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Het is belangrijk dat de raad vandaag een paar richtinggevende uitspraken doet waarover duidelijkheid van de gemeente wordt verwacht. De kern is dat het college op een aantal punten oproept tot actie richting Eneco. De VVD-fractie zal moties steunen vanuit de gedachte een zo goed mogelijke, maar ook betaalbare oplossing voor de energievoorziening van woningen te vinden in combinatie met zo veel mogelijk keuzevrijheid en duidelijkheid voor de inwoners. Zorgvuldigheid richting de inwoners is belangrijk. Laten wij ervoor waken de ene discussie over duurzame energievoorziening niet in te ruilen voor een volgende. In Houten dreigen mensen de dupe te worden van een verkeerd experiment rondom warmtekoppeling waardoor op kosten van de bewoners een volledige infrastructuur moet worden aangepast. Geëxperimenteer over de rug van de inwoners mag niet. Daarom enkele conclusies. Het loslaten van de aansluitplicht bij nieuwbouwprojecten is voor de VVD-fractie een belangrijk punt. Daarom hebben wij een motie daartoe meeondertekend.

Voor het beoordelen van nieuwe duurzame en betaalbare energieoplossingen binnen de gebiedsgerichte aanpak hechten wij aan een onafhankelijke toets, juist om blunders te voorkomen.

De motie van de GroenLinks-fractie over het forfaitair rendement steunen wij, maar met de vraag aan het college wat eventueel de financiële neveneffecten zijn. Dit verschaft duidelijkheid, maar houdt ook Eneco scherp op verduurzaming van stadsverwarming, maar wél met de afweging dat er betaalbare, reële en duurzame alternatieven zijn.

Van het college verwachten wij een overleg met Eneco en een stevige inzet op het terugdringen van de afsluitkosten. Dat gaat verder dan het weghalen van de leidingen.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik hoor dat het vastzetten van de forfaitaire waarde op 110% Eneco scherp houdt op verduurzaming, maar dat vastzetten betekent juist dat Eneco helemaal geen prikkel heeft om duurzamer te produceren. Zij worden niet duurzamer omdat de raad het percentage al heeft vastgesteld. Ik heb in mijn eigen bijdrage gezegd dat ik verwacht dat de kans klein is, maar laten wij de deur openhouden als er echt een goed verhaal komt. Dat geeft een stimulans. Hoe denkt de VVD-fractie daarover? Blijkbaar niet zoals ik.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Dat vind ik het elegante aan de motie van de GroenLinks-fractie. Ere wie ere toekomt. Wij maken op twee momenten een afweging. Enerzijds moeten de inwoners de duidelijkheid hebben dat zij niet afhankelijk worden van wat in een eerdere fase "dagkoersen" zijn genoemd. Inzake vergunningen wordt daartoe een duidelijk slot gezet zodat men in ieder geval de garantie heeft een goed geïsoleerde woning te hebben en dat men niet teveel betaalt. De andere kant van het verhaal is dat als men met de kennis van dat moment met een gebiedsgerichte afweging bezig is goede keuzes worden gemaakt. Wat de VVD-fractie betreft, moet stadsverwarming daar een goede kans krijgen. Ondanks de discussie over de kosten is het een betaalbaar alternatief in relatie tot meer experimentele oplossingen. Die kans moet er zijn. Dit is de plek waar men zich kan bewijzen met verduurzaming.

Naar aanleiding van de meest recente raadsinformatiebrief passeert een belangrijke discussie. Wij maken ons zorgen over hoe de inwoners met woningen die te boek staan als sjoemelwoningen en eigenaren van woningen in de pijplijn worden benaderd. Onderzoek is goed. Begrip voor de juridische

complexiteit hebben wij. Laten wij vooral beseffen dat wij niet bezig zijn met een academische discussie, maar met echte inwoners met echte woningen die bij een verhaal zijn betrokken waar ze nauwelijks invloed op kunnen uitoefenen. Wij willen uiteraard graag dat zij daarvan niet de dupe worden. Ik ben vooral nieuwsgierig hoe het college hierover denkt in aanvulling op de brieven die wij hierover hebben gekregen. Wat ons betreft, is hierop nog onvoldoende ingezet.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! De heer Van Eijndhoven zegt dat de echte inwoners – zoals hij die noemt – niet de dupe mogen worden. Daarmee zijn wij het eens, maar vindt hij dat wij vandaag het college de opdracht moeten geven om ervoor te zorgen dat zij inderdaad niet de dupe worden? Dat heeft het college in zijn brieven nog niet hard gezegd.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Ik heb nog onvoldoende een beeld van wat wij voor de inwoners moeten doen. Dat klopt. Ik hoop eerlijk gezegd dat wij geen opdracht hoeven te geven, maar dat het college zelf een opdracht aanneemt. Dat lijkt mij de koninklijke weg.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik ben blij met dit antwoord. Dat betekent dat als het college de harde toezegging niet doet de heer van Eijndhoven de voorstellen steunt die door diverse fracties zijn gedaan.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Ik wacht de discussie af voordat ik daarover een uitspraak doe.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! De overgrote meerderheid van de Utrechtse bevolking begrijpt geen ene soejang van de stadsverwarmingsproblemen in Utrecht. Er wordt gesproken over sjoemelwoningen, energieopwekkingsrendement en energieprestatiecoëfficiënt. Wat is het probleem met stadsverwarming? Wat is het probleem met Eneco? Ik denk dat voorgaande sprekers het probleem al aardig in kaart hebben gebracht. Het energieopwekkingsrendement waarmee wordt gerekend, is te hoog. Eneco kan in het licht van de lage stroomprijzen beter stroom inkopen dan die te laten produceren in de elektriciteit- en warmtecentrale in Utrecht. Dat doet Eneco al sinds 2012. Dat is wat ik weet. Ik heb een kennis die bij Eneco operator is. In 2012 was Eneco nog Nuon Vattenfall. Hij heeft bij mij geklaagd over het feit dat stroomopwekking wordt vervangen door schermenhandel. Men bekijkt daarbij duurzame energiebronnen in Duitsland. Daar komt veel vandaan. Het gevolg is dat deze centrale alleen nog draait voor het verwarmen van water. Dat warme water is nodig om de 50.000 woningen die afhankelijk zijn van stadsverwarming van warmte te voorzien. Derhalve is de CO₂-uitstoot van Utrechtse woningen hoger dan uit de gepubliceerde cijfers blijkt. De cijfers van het Utrechtse Energieplan kloppen dus niet. Het gevolg is dat wij onze ambities moeten bijstellen, dat de doelstellingen van CO₂-neutraliteit verder uit zicht raken, dat de energieprestatie van de Utrechtse woningen te hoog is ingeschat en dat bij de zogenaamde sjoemelwoningen kan worden gekozen voor aanvullende maatregelen om deze energieprestatie weer op peil te brengen. Dat mag van ons de gemeente niets kosten. Geen compensatie, want daarvoor is geen wettelijke basis. De gemeente heeft echter wél tegenover de bewoners de inspanningsverplichting om samen met Eneco, projectontwikkelaars en de eigenaren van nieuwbouwwoningen te bekijken of verbeteringen mogelijk zijn.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ik vraag mij af of de Stadsbelang Utrecht-fractie het met de D66-fractie eens is dat ook projectontwikkelaars aan dit probleem hebben bijgedragen. Zij zagen bij alle

aanvragen elke keer dat het opwekkingsrendement was verlopen. Toch gingen zij door met het gebruik. Is de heer Bos het ermee eens dat ook zij hard moeten meewerken aan een oplossing?

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik weet niet of de aanname van de heer Sienot klopt. Ik ben het wél met hem eens dat ook projectontwikkelaars moeten bekijken hoe zij de problemen kunnen oplossen. Als dat geld kost, moeten zij de buidel durven trekken. Zij zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de woning vanuit de overeenkomst die zij met toekomstige eigenaren hebben gesloten.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Een fantastisch antwoord. Is de heer Bos het in het verlengde daarvan met ons eens dat de bewoners op geen enkele manier de dupe mogen worden?

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik vraag mij af in hoeverre zij de dupe zijn. Hoeveel minder energielasten zullen zij betalen als er twee PV-platen op het dak liggen? Dat is wat wordt voorgesteld. Ik vraag mij af wat men minder kwijt is aan de last voor de stadsverwarming met een EPC-verschil van 0,2.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik wil de heer Bos bijvallen. Bewoners zijn sowieso gedupeerd. Zij dachten een huis te kopen, maar dat is veel minder duurzaam dan aanvankelijk leek.

De heer Bos geeft aan geen financiële verantwoordelijkheid voor de gemeente te willen, maar wél een inspanningsverplichting. Wat gebeurt er als projectontwikkelaars geen water bij de wijn doen of de gemeente vragen om te compenseren? Wat is de verantwoordelijkheid van de gemeente?

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! De gemeente verschuilt zich achter de regeltjes. De gemeente heeft de vergunningen gecontroleerd en afgegeven. Zo zullen andere partijen er ook over denken. Kan men als men een bouwvergunning heeft een projectontwikkelaar afdwingen om de investering te doen? Het is een morele plicht, maar ik denk niet dat men die juridisch kan afdwingen.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! Hiermee zegt de heer Bos dat wij dit niet bij projectontwikkelaars kunnen afdwingen. De gemeente mag niets toegeven en de bewoners zullen ook niets doen. Wie zal het probleem oplossen?

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik denk dat er een oplossing komt als men gezamenlijk in overleg gaat, als het de gemeente maar niets kost.

Utrecht moet af van de aansluitplicht voor nieuwbouwwoningen in Leidsche Rijn, maar ook in de stad zoals in de intentieovereenkomst met Eneco staat. Laat burgers de nieuwe eigenaren van nieuwbouwwoningen zelf bepalen hoe zij in hun warmtebehoefte voorzien. Stadsverwarming is voor nieuwbouwwoningen helemaal geen voor de hand liggende verwarmingswijze. Ik wil van het college de toezegging krijgen dat de aansluitplicht een plicht uit het verleden is en dat die wordt geschrapt in de huidige en toekomstige nieuwbouwplannen in Leidsche Rijn en Utrecht. Tegelijk moet het voor bewoners van bestaande woningen eenvoudiger en goedkoper worden om te worden afgesloten van stadsverwarming. Daarom steunen wij het initiatief van het college om akkoord te gaan met het niet direct verwijderen van ter plaatse liggende infrastructuur. Het scheelt een boel. Ik ben eigenlijk benieuwd hoeveel het scheelt. Stedin moet nog een deel van de installatie verwijderen. Hoeveel kost dat? Ik heb bedragen gehoord van € 1.600,00. Dat is vrij fors. Het lijkt mij niet meer dan logisch dat de verwijderingsbijdrage van de apparatuur en het afsluiten van een paar kranen net zoveel kost als het afsluiten van een gaskraan, € 500,00. Wat gebeurt er als later, bijvoorbeeld bij wegonderhoud, de rest

van de infrastructuur moet worden verwijderd? Wie zal dat betalen? Hoeveel kost dat? Graag kregen wij hierop een antwoord van het college. Zo zijn er nog meer initiatieven die de Stadsbelang Utrecht-fractie steunt. Wij leggen alle voorstellen van het college, maar ook die van raadsfracties, langs de lat van Stadsbelang Utrecht-fractie. Zuinig met geld, zorg voor elkaar en een heldere communicatie. Daarop beoordelen wij ingezet beleid en aanvullende voorstellen.

In het licht van het stadsverwarmingsvraagstuk ben ik gestuit op een veel groter probleem dat grote impact op het Energieplan kan hebben. Het Energieplan behelst de doelstellingen van de gemeente om de energietransitie die ons voor ogen staat in vervulling te laten gaan en de vraag in hoeverre Eneco hierbij zal meewerken. Het probleem is de Splitsingswet. Eneco is een geïntegreerd bedrijf dat zich richt op de gehele bedrijfskolom en beheert het gehele primaire proces vanuit verscheidene bedrijfsonderdelen: als energieleverancier, netwerkbeheerder en aannemer. In Utrecht en de Randstad is Eneco een monopolist inzake stroom, gas en warmte. Samen met Delta is Eneco het enige energiebedrijf dat de gehele bedrijfskolom bezit. Het nadeel daarvan op de Nederlandse energiemarkt is de prijsvorming. Daardoor kunnen concurrenten moeilijk of niet op deze markt opereren. Dat komt doordat het netbeheer niet transparant is en dat risico's bestaan van volledige stroom- en warmte-uitval. De rijksoverheid onderkent deze nadelen. Die is al enige tijd bezig met het openbreken van de energiemarkt, het liberaliseren. De rijksoverheid heeft gesteld dat het bestaan van dergelijke energiereuzen ongewenst is en dat de bedrijven moeten worden gesplitst in leveranciers en netbeheerders. Veel energiebedrijven zijn al gesplitst: Eneco en Delta verzetten zich met hand en tand tegen splitsing. Met netbeheer is veel te verdienen. Eneco heeft in 2013 € 241 miljoen winst gerealiseerd. Die is volledig toe te schrijven aan netbeheer. Eneco stelt dat zonder Stedin en Joulz ze geen investeringskracht meer heeft om tot investeringen en verduurzaming van de invulling van energieproductie te komen. Minister Kamp heeft aangegeven dat Eneco uiterlijk in februari 2017 moet en zal splitsen. Dit zwaard van Damocles hangt Eneco boven het hoofd.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Bos, wilt u afronden?

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ik luister geboeid naar de uiteenzetting van de heer Bos over de energiemarkt. Ik ben heel benieuwd hoe hij in dat licht de investeringskansen van Eneco beoordeelt bij de biomassacentrale. Wat hij zegt, klinkt verontrustend.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Ja. Ik kan de heer Sienot vertellen dat het zwaard van Damocles dat boven de markt hangt voor Eneco de reden is geweest om per 1 juli 2015 € 400 miljoen aan geplande investeringen in groene energie te schrappen. Hiermee onttrekt Eneco zich aan het energieakkoord. Eneco schrapt de rol die ze zichzelf had toebedeeld. Ook de duurzame biomassacentrale op Lage Weide is in gevaar. Eerst heeft Eneco de plannen gedownsized. Wij vinden die plannen niet meer terug op de duurzame projectenlijst van Eneco. Het plan bestaat alleen maar op papier.

De **VOORZITTER**: Mijnheer Bos, wilt u afronden? Uw spreektijd is op.

De heer **BOS** (Stadsbelang Utrecht): Voorzitter! Ik dacht dat ik nog 23 seconden had.

De **VOORZITTER**: Nee, er zijn 45 getuigen. Uw spreektijd is echt op.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Zoals wij al in de commissievergadering hebben gezegd, zijn wij op dit punt terechtgekomen omdat wij een speelbal zijn geworden van de liberalisering van de

energiemarkt. Omdat het goedkoper is, zullen wij kolen en elektriciteit importeren. Daarom wordt geen elektriciteit meer geproduceerd. Daarom is de elektriciteitscentrale geen rendabele producent van warmte meer. Dat zal voorlopig niet veranderen. Dat is voor ons de belangrijkste reden om de nadruk te leggen op motie 42 van de GroenLinks-fractie. Daarin heeft de overheid de keuze om mee te gaan met de kwaliteitsverklaringen die kunnen worden afgegeven, maar waar door de energiemaatschappijen eigenlijk nooit de garantie kan worden gegeven dat die daadwerkelijk worden gehaald. Wij geloven helemaal niet dat de energiemaatschappijen in de toekomst die garantie wél zullen geven. Daarom vinden wij het erg belangrijk om bij alle bouwaanvragen te werken met de forfaitaire waarde, zodat de huizen zo goed mogelijk zijn geïsoleerd.

Wij steunen de moties 39 en 40. Wij zijn grote voorstanders van kansrijke grootschalige opties, dus motie 41 steunen wij ook.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! De heer Eggermont zegt dat de liberalisering van de energiemarkt een probleem is. Men kan het ook omdraaien. Ik denk dat wij de liberalisering in Utrecht niet genoeg ruimte geven. Daarom zeggen wij dat de aansluitplicht moet worden opgeheven en dat andere initiatieven de ruimte moet worden gegeven. Wij moeten ervoor zorgen dat als mensen van de stadsverwarming af willen, zij niet tegen een enorm hoge boete oplopen. Niet de liberalisering is het probleem, maar het gebrek aan liberalisering. De monopolist is het probleem. Hoe beoordeelt de heer Eggermont dat?

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Ik beoordeel de feiten. Ik zie dat de feiten aangeven dat wij goedkope stroom van kolen uit het buitenland hebben geïmporteerd. Wij hebben een centrale stilgelegd en hebben alleen warmte laten produceren. Daardoor hebben wij geen rendement laten draaien. Dat zie ik gebeuren.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ik zie daarin alleen een bevestiging van wat ik inbreng. Ook dat kunnen wij fiksen. De GroenLinks-fractie heeft daartoe een voorstel gedaan. De keten stellen wij nu afhankelijk van een onderneming die moet inspelen op ontwikkelingen in de markt. De gemeente moet ervoor zorgen dat wij de isolatie van de huizen niet laten afhangen van een markt die in beweging is. Daarom ben ik net als de heer Eggermont van mening dat wij het voorstel moeten steunen. Ik benadruk echter dat het probleem niet de liberalisering is.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! De heer Sienot geeft aan wat ook ik zeg. Wij moeten niet van de liberalisering afhankelijk zijn.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Volgens mij is er sprake van een monopolist die vanwege zijn bezit de kans krijgt om alle kosten door te duwen naar de bewoners. Ik vind daar niets liberaals aan.

De heer **EGGERMONT** (SP): Nee, maar ik heb nooit gezegd dat een nutsvoorziening moet worden geliberaliseerd. Dan ontstaan monopolisten.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! De heer Eggermont realiseert zich dat Eneco een overheidsbedrijf is.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Er zijn nog meer overheidsbedrijven die zich gedragen als geliberaliseerde bedrijven. Van wie die bedrijven zijn, maakt weinig uit.

Wij steunen motie 42 van harte. Wij hebben die motie ondertekend om te benadrukken hoe belangrijk wij dat punt vinden.

Wij horen graag van het college in het licht van motie 43 in hoeverre het principe "niet meer dan anders" is nagekomen. Wij vragen ons af als wij Vleuterweide en Leidsche Rijn met elkaar vergelijken wat daar uitkomt. In die zin wil ik de motie steunen, maar voordat juridische stappen worden gezet, hoor ik graag van het college wat het daarvan vindt.

Inzake de afsluitkosten vind ik dat in de commissievergadering een goed antwoord werd gegeven. Ik denk dat bij Eneco genoeg wordt gedaan om de afsluitkosten zo veel mogelijk te verlagen.

Inzake motie 45 wil ik de reactie van het college afwachten.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik wil met de SP-fractie spreken over de informatievoorziening aan de raad. In de commissievergadering heeft de heer Eggermont daarover niet gesproken. Hij zegt daar nu opnieuw niets over. Wat is zijn oordeel over hoe het college is omgegaan met zijn informatieplicht over dit dossier?

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! De informatie kwam beetje bij beetje. Andere raadsleden hebben al eerder gezegd dat je niet weet wat je niet weet. Ik heb gezien dat het college op het moment dat het dingen wist, die met de raad heeft gedeeld.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik vind dit een verbijsterend antwoord. Dat valt mij echt tegen. Net als iedereen weet de heer Eggermont hoe de politieke verantwoordelijkheid van wethouders werkt. Als zij dat niet wisten, hadden zij dat moeten weten. Zo simpel is het. Anders hadden zij geen wethouder moeten worden. Daarover kan de heer Eggermont toch een oordeel uitspreken? Ik kan mij herinneren dat hij dat in het verleden vaak heeft gedaan. Hij kan nu niet zeggen: wat zij niet weten, weten zij niet. Nu zit zijn fractie zelf in het college en zegt hij dat het college van niets wist, maar dat het de informatie meteen naar ons heeft toegestuurd toen het die wel had. Dat kan toch niet?

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Wat exact had het college ons dan eerder moeten geven? In het debat met mevrouw Bollen heeft de heer Post aangegeven dat het college direct een briefje had moeten sturen, maar mevrouw Bollen zei dat twee weken later misschien wel zo handig was geweest. De heer Post gaf daarna aan dat die informatie niet volledig was. Inderdaad, maar twee weken eerder was de informatie nog minder volledig. Daarom ben ik wél tevreden met de informatievoorziening van het college. Het heeft ons stap voor stap geïnformeerd, steeds als er nieuwe informatie was. Wellicht hebben de heer Post en ik hierover niet dezelfde mening.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ook ik verbaas mij hierover. Dit is een geheel nieuwe invulling van het leerstuk van de politieke verantwoordelijkheid van de SP-fractie. Vorig jaar, vóór de zomer, was bij de organisatie al bekend dat dingen niet kloppen. Driekwart jaar lang is dat bij de raad niet bekend geworden. Als ik SP-wethouder was, zou ik mij opsluiten in mijn slaapkamer. Dan weet ik niets en hoef ik nergens verantwoording over af te leggen. Dan doe ik het altijd goed, want dan heb ik niets gehoord. Dat kan toch niet zo zijn?

De heer **EGGERMONT** (SP): Nee, inderdaad. Dat klopt. Wij weten echter waarmee dit te maken heeft. Er werd namelijk gedacht dat er sprake was van een tijdelijke verlaging van het rendement, die men wel

vaker voor elkaar kreeg. Dat is het lastige van de kwaliteitsverklaring waarmee in het verleden werd gewerkt. Om die reden ben ik er nu een groot voorstander van om alleen met de forfaitaire waarde te werken.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! De vraag ging over de informatievoorziening en niet over de forfaitaire waarde. Het ging over het feit dat duidelijk was dat er iets aan de hand was, dat daar niet op doorgevraagd is en dat geen kritische vragen zijn gesteld, terwijl dat op honderden inwoners effect heeft. Dat kan de SP-fractie blijkbaar niets schelen. Ik vind dat een opvallende koers van de SP-fractie. Ik zal die goed onthouden voor toekomstige discussies met de SP-fractie over politieke verantwoordelijkheid.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! Wat de heer van Waveren onthoudt, moet hij zelf weten. Ik heb alleen aangegeven dat het bij de diensten werd opgevat als een tijdelijke verlaging, wat juist een onderdeel is van de problematische kwaliteitsverklaring. Dat geen goede inschatting is gemaakt, is in de commissievergadering duidelijk naar voren gekomen. Ik ben echter tevreden met de beantwoording van het college daarover.

Mevrouw **FREYTAG** (Student & Starter): Voorzitter! De wereld verandert. Waar eerst een rendement werd gehaald van 177%, is dat nu niet meer zo. Ook wel om positieve redenen. De warmtevraag is minder groot geworden, maar niet alleen die is veranderd, er zijn ook nieuwe duurzame ontwikkelingen gaande. Het is in onze optiek noodzakelijk dat bij nieuwe ontwikkelingen kan worden bekeken waar de meest duurzame en meest betaalbare oplossing voor warmte mogelijk is. Als dat stadsverwarming blijkt te zijn, dan is dat zo, maar dat zou geen verplichting moeten zijn. Wij hebben daarom de motie van de D66-fractie over de aansluitplicht gesteund. Wij willen dezelfde keuze graag voor de mensen die nu al zijn aangesloten op stadsverwarming, zonder dat er torenhoge kosten aan zijn verbonden. Vandaar dat wij ook de motie van de PvdA-fractie hebben gesteund.

Vandaag is al eerder de informatievoorziening van de raad ter sprake gekomen. Daar heeft men steken laten vallen. Het nemen van verantwoordelijkheid voor een bestuurder is een holle platitude. Wij hopen dat het college zich daarvan rekenschap geeft en alle vragen van de raad beantwoordt.

Voor de Student & Starter-fractie mogen de betrokkenen niet de dupe worden van deze steken die gevallen zijn. De antwoorden op de vragen welke mensen daarvan de dupe zijn geworden en het aantal woningen waarvoor het verkeerde rendement is berekend, zijn nog niet helemaal duidelijk. Het debat daarover is nog lang niet klaar. Daarom hebben wij de motie van de ChristenUnie-fractie hierover me ondertekend.

De voorzitter schorst hierna de vergadering.

Na heropening van de vergadering verleent de voorzitter het woord aan wethouder Van Hooijdonk.

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Wij hanteren dezelfde volgorde als in de commissievergadering. Ik beantwoord de vragen en reageer op de moties over het systeem, wethouder Geldof spreekt vooral over het privaatrechtelijke deel en Leidsche Rijn en wethouder Jansen over de vergunningverlening en het publiekrechtelijke deel. Ik zal beginnen met een korte inleiding. In de commissievergadering hebben wij hierover lang gesproken. Daarna zal ik een aantal vragen beantwoorden. Vervolgens komen de moties die ik zal behandelen aan de orde.

Het college heeft een enorme kater van dit dossier, met name omdat de besluiten die wij de afgelopen tijd hebben genomen wij graag negen maanden eerder hadden willen nemen. Ik heb "balen als

een stekker" gezegd. Dat zijn voor leden van GroenLinks gevaarlijke woorden, maar ik vind die in het energiedossier best passend. Ik baal er echt van, vooral vanwege de tegenvaller met betrekking tot duurzaamheid. Met duurzaamheid staat het er niet zo goed voor als wij dachten. In de commissievergadering hebben wij ook gezegd dat het college altijd verantwoordelijk is voor de informatievoorziening ten behoeve van de raad. Zoals in de commissievergadering is gemeld, was die niet in orde. Ook daarvan balen wij. Ik vind de woordkeus van mevrouw Freytag mooi. Wij hebben echt steken laten vallen.

Eerder vanmiddag is al gerefereerd aan de grote filosoof Johan Cruijff. Ik heb gedacht aan de uitspraak "Elk nadeel heb ze voordeel". Het voordeel is dat nu wij erover spreken en wij gezamenlijk dermate in de prestaties van de gemeente inzake duurzaamheid – ook die van de stadsverwarming – zijn geïnteresseerd er een klimaat is gevestigd waardoor een aantal verduurzamingsslagen sneller gaat dan anders. Dit is misschien een mooi bruggetje om de vraag van mevrouw Bollen te beantwoorden of daarvoor een agenda is op te stellen. Wij hebben de afgelopen tijd intensief met Eneco gesproken, ook de afgelopen week. Eneco heeft een lijstje geproduceerd met denkbare technieken om de stadsverwarming te verduurzamen. Dat lijstje heeft mij positief gestemd. Ik wil graag met Eneco afspraken maken om de haalbaarheid van de verschillende opties te onderzoeken en om te bekijken welke stappen wij kunnen zetten om de stadsverwarming te verduurzamen.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! Ik wil ook graag enthousiast worden. Wat staat er op het lijstje?

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Dat is een aantal zaken dat ik in de commissievergadering al heb genoemd, bijvoorbeeld het overgaan naar lagetemperatuurverwarming, buffercapaciteit – opwekken op een gunstig moment – en zonne-energieopties.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Ook ik ben benieuwd naar het lijstje. Ik hoef dat nu niet te horen, maar ik neem aan dat de wethouder dat met de raad zal delen.

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Vooralsnog is dat het lijstje van Eneco. Ik heb de intentie uitgesproken om daarover afspraken te maken. Wij moeten bekijken wat wij daarvan kunnen maken. Dan wordt het ook ons lijstje.

In alle eerlijkheid gezegd, verviel mevrouw Van Esch vanmiddag in herhaling tot wat zij in de commissievergadering heeft gezegd. Zij vroeg wat deze zaak voor het Energieplan van de gemeente betekent. Ook ik zal herhalen wat ik in de commissievergadering heb gezegd. In deze periode heb ik het Energieplan als de duiding ervan herlezen. Ik vind nog steeds dat daar de goede dingen instaan, ook bezien met de kennis van nu. Ik raad het Energieplan van harte aan. Daar staat onder andere in dat wij de stadsverwarming willen verduurzamen die nog een rol blijft spelen in de energietransitie van de toekomst. Daarin staat ook dat wij eigenlijk ruimte willen maken voor verschillende invoelers, verschillende bronnen, derde partijen. Er staat ook in dat er meer leveranciers moeten komen, zodat de mensen een keuze hebben bij welke leverancier zij klant worden. Dat zijn allemaal zaken die zeer relevant zijn. Er staat ook in dat wij per gebied keuzes moeten maken. Ik denk dat het allemaal behartenswaardige dingen zijn. Volgens mij biedt deze discussie ons de kans om er veel sneller naar te handelen dan anders mogelijk was geweest.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! De wethouder zegt dat er verschillende bronnen zijn om het warmtenet te voeden. Ons wordt steeds gevraagd welke dat zijn. Waaraan denkt de wethouder? Hoe snel komt dat? Met wie praat de wethouder? Zitten die mensen ook aan de regietafel Warmte?

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Daarover gaat één van de moties die ik zal beantwoorden. Snelle opties zullen er niet zijn. Een voor de hand liggende optie is de grote klapper geothermie. Daarover is in deze zaal al vaker gesproken. Ik geloof dat ik mevrouw Bollen al eens heb toegezegd dat als daarover iets substantieels te melden is, ik dat doe. Er is nog geen haalbaar initiatief. Ik weet dat daarover wordt gesproken. Als wij overgaan op lagetemperatuurverwarming worden misschien zaken als warmte- en koudeopslag (WKO) denkbaar. Restwarmte is in Utrecht weinig aan bod gekomen. Utrecht is geen enorm industriële stad, maar ook daar kunnen wij aan denken. In andere steden is daarvan meer sprake. Tot nog toe is restwarmte niet haalbaar geweest. De restwarmte van Douwe Egberts is bekeken. Misschien als wij op lagetemperatuurverwarming overgaan, wordt ook restwarmte haalbaar.

(De heer Van Zanen draagt het voorzitterschap van de vergadering over aan mevrouw Ferket.)

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! De wethouder zegt dat de meest grootschalige optie geothermie is. Dat onderschrijf ik helemaal. Ik hoor ook vaak dat het in de nieuwe energiesector een kwestie van kralen rijgen is; dat de ketting niet twee zeer grote kralen heeft, maar veel kleine. Spreekt de wethouder ook met initiatieven die met kleine kralen bezig zijn? Onderschrijft zij deze visie?

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Het is niet voor niets dat ik de andere opties noem. Ik ben echter nooit iemand tegengekomen die daarmee echt bezig is. Als die er zijn, zijn zij van harte welkom, maar ik ken nog geen mensen die de stadsverwarming willen voeden. WKO is aan de orde van de dag.

De heer **VAN EIJDHOVEN** (VVD): Voorzitter! De wethouder zegt dat er geen partijen zijn die zich melden aan de voedingskant. Wat doet het college om ervoor te zorgen dat die partijen er komen?

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! De woorden van de heer Van Eindhoven suggereren dat die partijen gemakkelijk te vinden zijn, maar ik heb al gezegd dat in de stad niet veel industriële restwarmte is. Ik zou niet weten waar ik die vandaan moet halen. De mensen die over geothermie praten, weten ons te vinden. Daar zijn wij op aangesloten. Ik hoop van harte dat geothermie het wordt. Van geothermie word ik enthousiast.

De heer Bos kwam net niet toe aan de vraag over de splitsing en de invloed daarvan. Wat wij met het Energieplan hebben laten zien, is hoeveel afhankelijkheden er zijn en hoe weinig de gemeente zelf heeft te zeggen over de energietransitie. In het algemeen moeten wij het van onze charme en slimmigheid hebben bij het prikkelen en het aan touwtjes trekken. Dat geldt ook in dit geval. De afhankelijkheid van Eneco – zo'n grote partij met dermate veel aansluitingen in de stad – is evident. Een van mijn voorgangers – die is even de zaal uit – heeft de aandelen verkocht. Dat is in dit tijdsgewricht misschien een beetje jammer. Misschien wil ik volledig andere stelsels, maar ik wil wel meer dingen heel anders op het gebied van energieregeling en fiscaliteit. Wij moeten het er echter mee doen. Dat geldt hier ook. Ik onderschrijf echter de stelling van de heer Bos dat dit van invloed is.

Ik zal reageren op de moties 40, 41 en 42. Op de andere moties wordt door collega's van mij gereageerd.

De heer Sienot heeft motie 40 ingediend. Die motie gaat over onafhankelijkheid bij de gebiedsgerichte aanpak. Wij moeten nog uitvogelen hoe een gebiedsgerichte aanpak werkt. Dat is de aanpak die is bedoeld bij de duiding van het Energieplan. Wij moeten dat nog allemaal ontdekken. Eén ding weet ik zeker. Er zal worden gerekend. Hoe moeten wij anders nadenken over alternatieven? Volgens mij ligt dat erg voor de hand en onderschrijf ik de stelling dat het verstandig is om dat door een onafhankelijke partij te laten doen. Ik kan motie 40 overnemen.

Ook motie 41 is door de heer Sienot opgesteld. Deze motie beoogt van groene stadsverwarming werk te maken. Ik ken behalve geothermie hiervan geen voorbeelden, maar ik ben erg benieuwd om daarvan te vernemen. Zoals in het Energieplan staat, willen wij bij het systeem andere voeders zien, met name van strategisch belang. Geothermie is grootschalig. Geothermie verdient een plek aan tafel waar de strategische gesprekken worden gevoerd. Sta mij toe om daaronder niet elk WKO-systeem te scharen. Het gaat mij om de strategische partners. De grootschalige voeders horen daar zeker bij. Als ik motie 41 zo mag lezen, kan ik die overnemen.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ik beluister de wethouder met enige verwondering. In het Energieplan staat dat wij verschillende voedingsbronnen willen zien. Vervolgens zegt de wethouder dat die partijen er niet zijn, maar als die er zijn, wil zij graag dat ze zich aanbieden. Ik vind dat als men zoiets in een plan zet, men zelf actief op zoek moet gaan. Zoekt de wethouder die partijen? Anders is er sprake van een papieren werkelijkheid.

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Het is geen papieren werkelijkheid. Ik heb gezegd dat wij al met één initiatief in gesprek zijn, maar hoe zoekt men een initiatiefnemer in biomassa die onze toets der kritiek kan doorstaan? WKO is nog geen optie gezien de lagere temperatuur. Wij zullen daarvoor met Eneco eerst zaken moeten doen. Dat moeten wij heel bewust doen. Alles klinkt nu heel gemakkelijk, maar dat betekent voor de mensen dat hun huis beter moet worden geïsoleerd. Er is veel sprake van welwillendheid, maar er zullen eerst wat randvoorwaarden moeten worden geschapen.

Mevrouw **VAN ESCH** (PvdD): Voorzitter! De wethouder neemt motie 41 over, maar ik ben benieuwd wat zij van de vorm van biovergisting vindt. Moet het college daarmee aan de slag?

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Volgens mij geldt daarvoor hetzelfde als voor de biomassaketel die er komt. In de commissievergadering heb ik daarover gezegd dat biomassa altijd een ongemakkelijk onderwerp is. Aan de ene kant ziet men in alle plaatjes van energietransitie dat wij daaraan niet echt ontkomen. Anderzijds zijn mevrouw Van Esch en ik het erover eens dat wij biomassa hoogwaardig moeten toepassen. Wij zullen het in de toekomst hard genoeg nodig hebben als wij toe willen naar een circulaire economie. Dat wringt met elkaar. Ik heb geen opvattingen over de vraag of vergisting beter is dan de ketel die nu komt. Ik ben vooral geïnteresseerd in de vraag hoe deugdelijk de brandstof is. Dat lijkt mij het belangrijkste te zijn.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Begrijp ik het goed dat de wethouder motie 41 overneemt? Als motie 41 wordt overgenomen, is er reden temeer om heel actief op zoek te gaan. Ik respecteer volledig het feit dat het niet gemakkelijk is, maar dat is de gehele energietransitie niet. Wij moeten echt op zoek gaan naar partijen die de warmtevoeding kunnen realiseren. Anders gaat het niet goed. Het gaat niet vanzelf. Ook de partijen komen niet vanzelf.

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Volgens mij heb ik op deze vraag al antwoord gegeven.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Er dient zich een hele serie zogenaamde oplossingen aan, maar voordat wij een academische discussie voeren, wil ik vragen of er een goed alternatief is voor 30.000 á 40.000 woningen.

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Wat bedoelt de heer Van Eijndhoven met "alternatief"? Bedoelt hij alternatieve warmtevoeding of een alternatief voor stadsverwarming?

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Warmtevoeding.

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Dat zullen wij moeten onderzoeken. Wij bevinden ons nu op het niveau van een lijstje. De afspraak die ik wil maken, is om te bekijken wat deugt, wat niet en wat haalbaar is.

Motie 42 is ingediend door mevrouw Bollen. De heer Van Eijndhoven noemt motie 42 "charmant". Ik sluit mij daarbij aan. Het dictum is zorgvuldig geformuleerd. Dat lijkt mij terecht. Motie 42 bevat allerlei interessante kanttekeningen, zoals de constatering dat wij op dit moment het forfaitaire rendement van 110% hanteren. Wij hebben al eerder gezegd dat als wij een kwaliteitsverklaring krijgen wij de voor- en nadelen afwegen. Dat zie ik terug in het tweede punt van het dictum. Zijn er neveneffecten of niet? Dat is ook voor ons een belangrijke vraag. Wat mij aanspreekt, is het onderscheid van de EPC-berekening en het afwegen van alternatieven. Dat is een richting waar ook het college in denkt. Wij hebben ons daarover juridisch laten informeren. Het lijkt te kunnen. Ik zeg "lijkt", want wij moeten dit soort dingen allemaal wat robuuster kunnen zeggen. Wij zullen dat bij de presentatie van het Warmteplan doen. Wij willen dit punt van motie 42 onderzoeken en bekijken of dat kan.

Wij moeten ook bekijken of er geen perverse aspecten zijn. Wij willen graag een level playing field en maximale duurzaamheid zien, maar er moet niet per ongeluk een stimulans zijn van minder duurzame technieken. Dat kan gebeuren. Wij willen daarin goed inzicht krijgen. De geest van motie 42, onderscheid EPC en afweging op reële prestatie zullen wij onderzoeken. Als dat niet goed uitpakt, zullen wij de raad daarover informeren.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! In het korte debatje gaf de GroenLinks-fractie aan dat ze de onvoorziene neveneffecten vooral zag in het kader van de CO₂-uitstoot en dat die alleen op die manier begrepen moeten worden. Is de wethouder het daarmee eens?

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Ik vind dat een belangrijk punt. Die kans bestaat. Wij kunnen een situatie krijgen waarbij wij systemen met warmtepompen minder streng beoordelen dan stadsverwarming. Dat willen wij niet. Wij willen de stadsverwarming realistisch meewegen. Er kunnen perverse effecten zijn op het gebied van duurzaamheid. Voor de pijlpijnprojecten vind ik het verstandig om te bekijken of die geen dermate grote consequenties hebben dat het ontwerpen van gebouwen helemaal anders wordt terwijl er al kopers zijn en mensen plotseling dakloos worden. Met dat effect willen wij rekening houden. Er kunnen onvermoede effecten optreden.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Er kunnen door het duale gebruik ook financieel perverse effecten optreden. Ondanks het feit dat ik motie 42 charmant vind, heb ik ook twijfels.

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Ik weet niet precies hoe de heer Van Eijndhoven dat bedoelt, maar als hij op nieuwbouwprojecten doelt, is het goede nieuws dat als daarmee bij de constructie rekening wordt gehouden dat niet verkeerd hoeft uit te pakken. Als portefeuillehouder ben ik verantwoordelijk voor één kleine grondexploitatie bij de fietsbrug, dus ik heb een score van 100%. Daar is het gelukt om van de 15 inschrijvers de hoogste grondprijs te krijgen van de partij die ook de hoogste duurzaamheidsprestatie leverde. Dat laat zien dat als een projectontwikkelaar het slim doet een hoge duurzaamheidsprestatie prima kan. Dat geldt vooral bij nieuwbouwprojecten. Ook dat effect moeten wij bekijken.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Ik dank de wethouder voor de beantwoording. Ik hoor de mitsen en de maren. Het is een kwestie van zoeken. Daarom is ook sprake van neveneffecten. Begrijp ik het goed dat de wethouder met de kanttekening die zij maakt motie 42 kan overnemen?

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Ik heb besloten om de eer aan de raad te laten. Ik kan motie 42 positief tegemoet treden, inclusief mitsen en maren. Die lees ik overigens terug in het tweede punt van het dictum, de onvoorziene neveneffecten.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! De wethouder begon haar betoog met de stelling dat het goed is dat wij hierover spreken. Volgens mij is zo'n moment ook in 2012 geweest. Toen was er de brief van het college over de Veemarkt. Volgens mij wordt hierop door wethouder Van Hooijdonk gereageerd, maar de reactie van een andere wethouder hoor ik ook graag.

Mevrouw **VAN HOOIJDONK** (wethouder): Voorzitter! Ik denk dat wethouder Geldof hierop zal ingaan.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Ik wil eerst ingaan op de vraag van de heer Post om te reflecteren op mijn politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid van dit dossier. Ik wil daarna ingaan op motie 43 en 45.

De heer Post verwijst naar de commissievergadering. Hij zegt dat wethouder Jansen zich door zijn ambtenaren in zijn hemd gezet voelt. Ik kan mij niet herinneren dat ik dat heb gezegd. Ik kan mij ook niet voorstellen dat ik dat heb willen zeggen. Dat zou betekenen dat ik de schuld van wat is gebeurd bij ambtenaren neerleg. Politiek bestuurlijk ben ik verantwoordelijk voor alles wat er is gebeurd. Ik moet er alles aan doen om herhaling te voorkomen.

Ik heb het verslag van de commissievergadering van 24 maart jl. erop nageslagen. Daarin staat letterlijk dat wethouder Jansen zich net als de heer Van Eijndhoven – die heeft deze woorden eerder in de mond genomen – zich in zijn hemd voelt staan, maar dat hij politiek-bestuurlijk wél verantwoordelijk is. Ik loop echt niet weg voor mijn verantwoordelijkheid. Ik heb geprobeerd om op 24 maart jl. te reflecteren op de vraag hoe het gebeurd kan zijn en hoe kunnen wij voorkomen dat dit zich herhaalt, eventueel op een ander dossier. Dat lijkt mij de belangrijkste vraag over de bestuurlijke verantwoordelijkheid.

Hoe kan het zijn gebeurd? De heer Eggermont heeft erop gewezen – wij ook in de commissievergadering – dat mensen op de werkvloer die bezig zijn met vergunningen denken dat er sprake is van een conjuncturele variatie. Dat is met het omzetrendement altijd het geval. Men heeft op dat moment niet de analyse gemaakt dat er ook sprake is van een structurele daling. Dat is gewoon een verkeerde beoordeling.

Een ander punt dat een rol kan hebben gespeeld – voor mij staat dat nog niet vast – is dat een gemeente altijd bestaat uit afdelingen die allemaal een deelverantwoordelijkheid dragen. Die bekijken

primair hun eigen verantwoordelijkheid. Voor die afdelingen staat de verkokering soms in de weg om te kunnen bekijken of de mening van de ander klopt of dat die ter discussie moet worden gesteld. Ik denk dat dit in dit geval voor vertraging heeft gezorgd. Men moet ook eens nadenken over de vraag of de analyse van een collega klopt. Dat is een punt waarmee ik op dit moment bezig ben voor de afdeling Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH) met betrekking tot de bouwvergunningen. Ik wil de raad daarover graag informeren als ik de analyse klaar heb.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ook de mensen van Ruimtelijke Ordening en het programma Utrechtse Energie is de afgelopen jaren gevraagd of de stadsverwarming qua energie-efficiëntie de beste oplossing is, maar ook daar is de vraag niet aan de orde gekomen. Is het niet te gemakkelijk om de vraag af te schuiven op verkokering of de ambtelijke organisatie af te schuiven? Was er geen sprake van dat het college het antwoord niet wilde horen?

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Ik denk dat elk lid van het college de afdeling van de ambtelijke organisatie moet bekijken waarvoor hij of zij verantwoordelijk is. De mensen moeten zo integraal mogelijk de opgave bekijken waar wij voor staan. In dit geval is het op de afdeling vergunningen belangrijk dat de vergunning op tijd wordt verleend. Als dat niet gebeurt, wordt die van rechtswege verleend. Dan is het een automatisme, maar dat willen wij niet. Dat is het primaire proces. Daarvoor wordt informatie aangeleverd door andere specialisten, bijvoorbeeld op het gebied van milieu, mobiliteit en energie, zoals het toetsen van informatie. Dat leidt uiteindelijk tot het afstempelen van de vergunning. Het is goed dat als er iets gebeurt iedereen in het team kritisch bekijkt of de analyse klopt die een specialist op dat terrein maakt. Zo nodig moet worden opgeschaald, ambtelijk of bestuurlijk, om als er een discussiepunt is dat af te wegen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Nu wij het verslag van de commissievergadering erbij hebben gepakt – dit punt is daar uiteraard ook aan de orde geweest – en in aansluiting op wat de heer Van Waveren zegt heeft mijn fractiegenoot de heer Işik wethouder Jansen gevraagd of hij gezien de signalen die er waren, niet zelf, proactief, richting ambtenaren had moeten nagaan hoe de zaak in elkaar stak. Het verslag van de commissievergadering vervolgt dan: "Wethouder Jansen stelt voor dat de heer Işik een tijdje met hem meeloopt. Spreker zou helderziende moeten zijn om iets te kunnen inschatten wat niet gemeld wordt. Het college was niet op de hoogte. Naar aanleiding van deze casus zal algemeen aandacht worden besteed aan meer alertheid en signalen. De wethouder zegt tenslotte dat van ambtenaren mag worden verwacht dat zij op onderzoek uitgaan." Wij vinden dat hetzelfde van een wethouder mag worden verwacht en dat hij of zij proactief handelt op de terreinen waarvoor hij verantwoordelijk is.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Zeker. Ik spreek om die reden heel vaak met mensen uit de hoek van VTH, zowel regulier als tijdens bezoeken. Ik krijg graag een terugkoppeling van mensen op de werkvloer. Deze discussie gaat echter niet over de schuldvraag. Dat is misschien de indruk die bij de heer Post is blijven hangen, maar het gaat mij vooral om de verbetervraag. Hoe kunnen wij ervoor zorgen dat dit soort zaken – nu gaat het over stadsverwarming, maar de volgende keer over iets heel anders – zich niet of zo weinig mogelijk voordoen. Een foutpercentage van nul kan niet. Er worden altijd fouten gemaakt. Wij moeten proberen om toch de oorzaak van dit soort traagheid in het systeem op te sporen en daaraan iets te doen. Daarvoor voel ik mij verantwoordelijk.

Motie 43 is ingediend door de heer Van Waveren. Ik denk dat de veronderstelling in de motie dat een aantal mensen teveel betaalt, is ontstaan omdat het energieomzetsrendement nu lager is dan werd verondersteld. In motie 43 wordt een intentieovereenkomst uit 1996 geciteerd. Sinds 1 januari 2014

bestaat de Warmtewet. Daarin is het genoemde principe verankerd. Het toezicht erop is toebedeeld aan de Autoriteit Consument en Markt (ACM) die ieder jaar een maximumtarief vaststelt voor warmte, vastrecht en bepaalde faciliteiten, gebaseerd op het niet-meer-dan-anders-principe.

Het college is bereid om ACM te vragen in het licht van de discussie die wij nu voeren om het tarief kritisch te bekijken of dat inderdaad nog voldoet aan het uitgangspunt van het niet-meer-dan-anders-principe. Dat onderschrijft het college van harte.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik weet dat de wethouder dat in een vorige functie ook op andere plekken nadrukkelijk heeft onderschreven. Het gaat mij juist om de tijd van vóór de huidige situatie. Die wil ik nadrukkelijk in het onderzoek meegenomen zien. Die vraag kan ACM denk ik niet beantwoorden.

(Mevrouw Ferket draagt het voorzitterschap van de vergadering over aan de heer Van Zanen.)

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Nu kom ik op het dictum van motie 43. Als de heer Van Waveren zegt dat wij een onderzoek moeten doen naar de redelijkheid van de prijs in het verleden, dan lijkt mij dat een buitengewoon ingewikkelde kwestie. Ik weet hoeveel mensen bij ACM daarmee bezig zijn. Ik wil deze vraag neerleggen bij de partij die daar echt verstand van heeft. Wij zijn met Eneco in gesprek over de genoemde overeenkomst uit 1996. Wethouder Van Hooijdonk heeft daarover het nodige gezegd. Dat moet leiden tot verandering zodat er geen aansluitplicht meer is, zuiniger alternatieven een kans krijgen en dat wij een Warmteplan zullen maken om gebiedsgericht aan te geven waar stadsverwarming een rol kan spelen en waar niet. Ik lees het dictum van motie 43 zodanig dat wij worden geacht om zelf juridisch onderzoek te doen en economisch onderzoek naar het niet-meer-dan-anders-principe. Daarom moet ik motie 43 ontraden. Wij zijn wél bereid om bij ACM erop aan te dringen dat het dat onderzoek zal uitvoeren.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Het is inderdaad een complexe materie. Wat ik mij herinner van de raadsinformatiebijeenkomst is dat er ruimte is – een buffer met een minimum en een maximum – in wat Eneco als tarief mag rekenen op basis van bijvoorbeeld milieuprestaties, maar dat hun buffer helemaal maximaal is. Als ik de heer Van Waveren goed begrijp, willen wij bepleiten dat er ook ruimte is om wat lager te gaan en dat daarvoor alle aanleiding is. Ziet wethouder Jansen dat anders? Is hij het daarmee niet eens? Vindt hij dat de mensen een goede prijs betalen?

De heer **JANSEN** (wethouder): Nee, dat zeg ik niet, sterker nog, de prijs mag van mij zo laag mogelijk zijn, maar wij gaan daar niet over. In de Warmtewet is veranderd dat het toezicht op de redelijkheid van de prijzen is belegd bij ACM. Die stelt jaarlijks een maximum vast. Daar mag men niet boven gaan. Uiteraard mag men daar wél onder gaan. Het lijkt mij logisch om ACM te vragen om in het licht van de discussie van de lagere energieomzetrendementen of het niet-meer-dan-anders-principe nog van toepassing is.

De heer **VAN EIJDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Er ligt een wettelijke taak, maar een aantal zaken qua kosten is niet geregeld. Wij hebben daarover zelfs moties opgesteld. Volgens mij worden de kosten van Eneco breder beleefd. Ik proef veel terughoudendheid om die serieus te bekijken.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Alle kapitaallasten van stadsverwarming zijn in de rekensom vervat, ook de kapitaallasten van de alternatieven, bijvoorbeeld wat bij een HR cv-ketel de

investeringen zouden zijn. Het is een zeer ingewikkelde rekensom. Om die reden moeten wij deze zaak integraal bekijken.

Op de motie van de heer Post komt wethouder Geldof terug.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Ik probeer te begrijpen wat de wethouder zegt. Ik wil graag de vraag helder hebben of het niet kan of dat de wethouder niet wil.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Nee, feitelijk kunnen wij het niet. De gemeente Utrecht heeft niet de deskundigheid om het niet-meer-dan-anders-principe lokaal te toetsen. Die deskundigheid is aanwezig bij ACM. Dat ACM die deskundigheid moet hebben, is wettelijk verankerd. Het is aan ons om hen te vragen actie te ondernemen.

De heer **VAN WAVEREN** (CDA): Voorzitter! Ik geloof er eerlijk gezegd niets van. Als de wethouder wil, kan hij de prijs bepalen. De gemeente heeft in 1996 een zeer verstandige bepaling opgenomen om de inwoners te beschermen tegen te hoge kosten. Dat is pas vijftien jaar later door de rijksoverheid in de Warmtewet overgenomen. Volgens mij kunnen wij bekijken of die afspraak is nagekomen. Wij waren daar partij in. Als de wethouder zegt dat hij dat niet kan, dan wil ik motie 43 aanhouden, maar dan wil ik een brief krijgen waarom dat niet kan. Dan zullen wij de motie de volgende keer in stemming brengen.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Bij het aannemen van de Warmtewet en toen voor de eerste keer op 1 januari 2014 ook de maximum tarieven zijn bepaald, zijn de tarieven in Utrecht niet omlaag gegaan: het tarief van REMU bevond zich in de bandbreedte die de wetgever en ACM vonden voldoen aan het niet-meer-dan-anders-principe.

Feitelijk is de vraag van de heer Van Waveren en andere ondertekenaars van motie 43 om te onderbouwen dat mensen in het oostelijke deel van Leidsche Rijn, het gebied dat is aangesloten op stadsverwarming, niet méér betalen dan de mensen uit Vleuterweide of Veldhuizen die tegelijkertijd een huis hebben betrokken zonder stadsverwarming. Dat is een goede vraag die wij kunnen doorgeven aan Eneco. Dan kunnen wij Eneco vragen om aan te tonen of bij vergelijkbare woningen in de verschillende gebieden de kosten per saldo vergelijkbaar zijn. Als de heer van Waveren daarmee wordt bediend, zeg ik hem dat graag toe.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Wie zal de informatie bij ACM ophalen? Moeten de bewoners dat zelf doen of zal het college dat doen?

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Ik heb toegezegd dat het college ACM daar om zal verzoeken. Bewoners mogen dat uiteraard ook zelf doen.

De heer **EGGERMONT** (SP): Voorzitter! De vraag over het verschil tussen Vleuterweide en Leidsche Rijn stelde ik zelf ook. Als dat onderzoek wordt gedaan, hoe kijkt de wethouder dan vervolgens aan tegen de juridische stappen? Daarover zei ik tegen de heer Van Waveren dat ik daarover graag van het college wil horen hoe het daarover denkt. Als het tweede punt van het dictum van motie 43 kan worden geschrapd, dan kan de wethouder volgens mij de motie overnemen.

De heer **JANSEN** (wethouder): Voorzitter! Ik heb al aangegeven dat ik een zelfstandige combinatie van juridische actie en financieel economisch onderzoek niet als haalbaar zie. Er is een alternatief dat wettelijk is geborgd dat effectiever is. Ik hoor de conclusie van de heer Van Waveren dadelijk.

Motie 45 is opgesteld door mevrouw Uringa. Deze motie kan het college overnemen. Deze motie bestaat uit vier onderdelen. Het eerste punt van het dictum is in principe geen omgevingsvergunning meer verstrekken indien daarbij gebruik wordt gemaakt van een opwekkingsrendement dat boven de forfaitaire waarde van 110% ligt. In de brief van 19 februari jl. staat dat wij overgaan op het forfaitaire rendement voor nieuwe gevallen. Voor bestaande gevallen doen wij een uiterste inspanning om de EPC van 0,4 te halen of zo dicht mogelijk te benaderen. Dat wordt door dit dictum bevestigd. Waarom zeg ik "in principe"? Dat komt omdat wij gaan voor twee belangen: het milieubelang en het belang van de woonconsument. De mensen die daar een huis hebben gekocht, willen dat uiteraard op tijd krijgen. Misschien hebben zij hun oude huis al verkocht. Voor projecten in de pijplijn moeten wij goed bekijken of die een complete re-engineering betekenen, dat is een vertraging van maanden. Met die kanttekening kunnen wij dit punt overnemen.

Het derde punt van het dictum behelst het primair uitspreken voor het alsnog realiseren van duurzame woningen. Dat betekent dat maatregelen moeten worden genomen die redelijkerwijs ertoe bijdragen de EPC van 0,4 te halen.

Inzake punt 4 van het dictum zijn wij in gesprek met de projectontwikkelaars. Wij gaan ervan uit dat wij op of zo dicht mogelijk bij de EPC van 0,4 terechtkomen.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Ik stel voor om nu met de dinerpauze te beginnen. Wij zouden vergaderen tot 18.00 uur. Ik geloof er niets van dat deze termijn in vijf minuten is afgerond.

De heer **VERSCHUURE** (D66): Voorzitter! Wij vinden de knip natuurlijk als de eerste termijn van het college is afgemaakt. Misschien dat men in de pauze nog wat moties wil bespreken. Dan is het fijn als men op de hoogte is van de standpunten van het college.

De heer **GILISSEN** (VVD): Voorzitter! Ook wij willen de eerste termijn afmaken.

De heer **SCHIPPER** (SP): Idem.

De heer **VAN OOIJEN** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik ben geen voorstander van het afmaken van de eerste termijn op dit moment.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Er is in de raad een meerderheid om de eerste termijn vóór de dinerpauze af te maken.

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Wethouder Van Hooijdonk en wethouder Jansen zijn al ingegaan op het gegeven dat het college de aanpassing van het milieurendement te laat heeft gekregen. Ook ik wil daarbij stilstaan en aangeven dat het college dat betreurt. Daardoor hebben wij pas later kunnen handelen dan wij wilden.

Het is terecht dat vele raadsleden in hun bijdragen zijn begonnen met de 239 woningen van de mensen aan wie de vergunning is afgegeven in de periode tussen 1 mei 2015 en 19 februari 2016. Men heeft gevraagd hoe het college daarmee omgaat. In de commissievergadering heb ik al toegezegd dat wij een onafhankelijk onderzoeksbureau zullen inschakelen. De heer Post vraagt wanneer dat onderzoek klaar is. Een dezer dagen gaat de opdracht daartoe uit. Men moet met bewoners en projectontwikkelaars overleggen. Mevrouw Uringa vraagt om zo min mogelijk gevolgen voor de bewoners. De gedachte is het streven naar zo min mogelijk rompslomp. Uiteindelijk willen wij ervoor zorgen dat de woningen voldoen aan het milieurendement. Wij willen dat samen met projectontwikkelaars en Eneco mogelijk maken. Ik wil

Eneco en de projectontwikkelaars goed in de ogen kijken over hoe wij dat samen zullen doen. De bewoners hebben indertijd een woning gekocht met de verwachting van een milieurendement van 0,4. Wij moeten ervoor zorgen dat zij uiteindelijk over zo'n woning beschikken. Ik kan toezeggen dat wij daarvoor zullen zorgen, samen met Eneco en projectontwikkelaars.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Daarmee is nog niet de vraag beantwoord wanneer de uitkomst van dat onderzoek kan worden verwacht.

De heer **GELDOF** (wethouder): Nee, ik heb dat procedureel geschetst. De opdracht gaat een dezer dagen uit. Dan moet overleg met projectontwikkelaars, bewoners en Eneco plaatsvinden. Ik kan dat niet helemaal voorspellen, maar wij proberen snelheid te betrachten. Daarom hebben wij dat al in de commissievergadering toegezegd.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Hoeven de bewoners aan de oplossing geen financiële bijdrage te leveren?

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Dat heeft mevrouw Bollen goed begrepen. Wij spraken over zo min mogelijk gevolgen voor de bewoners. Dat sloeg zowel op rompslomp als op financiële gevolgen.

Vele sprekers hebben de aansluitplicht genoemd. Motie 39 gaat daarover. Deze motie is ingediend door de heer Sienot en is door velen ondertekend. Motie 39 sluit aan bij wat wij in de raadsbrief aangeven. Het college wil echter beide punten van het dictum voorzien van een nuance. Het eerste punt van het dictum luidt: "te onderschrijven dat bij nieuwbouwhuizen gekozen moet worden voor de meest duurzame en betaalbare wijze om huizen te verwarmen". Daaraan wil ik toevoegen: binnen het kader van een gebiedsgerichte benadering. Keuzes bij individuele projecten moeten geen ongewenste effecten op andere effecten hebben zodat men onder de streep op het milieurendement een min overhoudt. Met deze toevoeging kan ik het eerste punt van het dictum onderschrijven.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Volgens mij is dat waar het Energieplan op aanstuurt. Wij gaan voor een gebiedsgerichte aanpak. Per gebied inventariseren wij wat en hoe. Dat is volgens mij stand beleid.

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! In het Warmteplan is dat inderdaad de bedoeling, maar motie 39 gaat over de periode tot het Warmteplan er is. Voor de meest duurzame en betaalbare manieren om huizen te verwarmen, is een gebiedsgerichte benadering belangrijk en moet worden gekozen voor nieuwbouwhuizen, maar dan wél in een gebiedsgerichte benadering, zodat een keuze op het één niet een veel grotere negatieve invloed op het andere kan hebben. Het Warmteplan heeft de intentie van wethouder Van Hooijdonk geschetst.

Het tweede punt van het dictum wil ik zodanig interpreteren dat het college zich maximaal inspant om duurzame alternatieven te faciliteren als een projectontwikkelaar dat wil. Voor de uitvoering van het Warmteplan zijn wij afhankelijk van Eneco. Wij zullen Eneco met klem verzoeken om mee te werken. Wij hebben gezien dat Eneco recent met Synchroon een ander soort warmtepomp gebruikt. Wij zullen ons maximaal inspannen om duurzame alternatieven te faciliteren als projectontwikkelaars daar om vragen. Met deze nuance kan ik motie 39 van harte onderschrijven.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! In de beantwoording van wethouder Geldof hoor ik dat hij de initiatieven volledig overlaat aan een projectontwikkelaar met een duurzame optie, terwijl in het energieplan is aangegeven dat Utrecht gisteren al uitsluitend energieneutrale woningen wilde neerzetten. Ik verwacht eigenlijk iets meer van de gemeente, dus dat de gemeente zeer actief duurzamere alternatieven stimuleert.

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Uiteraard doen wij dat bij tenders en aanbestedingen. Duurzaamheid kan veel punten krijgen. Hoe een projectontwikkelaar dat wil uitvoeren, willen wij maximaal faciliteren als hij of zij voor verschillende opties wil kiezen. Dat kan ik toezeggen. De markt bepaalt uiteindelijk wat de beste insteek is voor het verwezenlijken van duurzaamheid in een bepaald project.

Als een projectontwikkelaar aangeeft het van belang te vinden om aan iets anders dan stadsverwarming te denken, dan vinden wij dat wij dat maximaal moeten faciliteren. Als de gemeente zegt dat men geen stadsverwarming mag doen, vind ik dat te ver gaan, omdat het uiteindelijk de keuze van de projectontwikkelaar moet zijn.

Mevrouw **URINGA** (ChristenUnie): Voorzitter! Ik probeer de nuance van deze wethouder goed te begrijpen. Het faciliteren van alternatieven komt op hetzelfde neer als het stoppen van de aansluitplicht. Kan de wethouder nog één keer uitleggen waarom hij moeite heeft met deze zinsnede uit motie 39?

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Op dit moment heeft de gemeente een intentieovereenkomst met Eneco. Daar willen wij vanaf. Dat hebben wij aangegeven in de commissiebrief. De grond van deze intentieovereenkomst met Eneco is ontvallen. Wij zijn daarover met Eneco in gesprek. Wij willen de intentieovereenkomst met het Warmteplan heel anders inrichten. Nu vraagt mevrouw Uringa wat er gebeurt tot wij het Warmteplan hebben. Als projectontwikkelaars de verwarming op een andere manier – zonder aansluitplicht – te willen doen, dan willen wij dat maximaal faciliteren, maar dat moeten wij met Eneco bespreken. Zodra projectontwikkelaars alternatieven voor warmtelevering willen zien, willen wij dat faciliteren en ons daar maximaal voor inspannen.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! Ik probeer het verhaal van de wethouder te begrijpen. Volgens mij is Eneco geen bevoegd gezag. Dat blijkt uit de bijlage die wij dinsdag ontvingen. Die mag geen rol in de beoordeling van de gelijkwaardigheid hebben. Hetzelfde stond in de bijlage. Ik begrijp niet helemaal waarom wij afhankelijk zijn van Eneco. Mag die dan een toetsende rol hebben?

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Op dit moment hebben wij met Eneco nog een intentieovereenkomst. Ik heb gezegd dat wij daar vanaf willen. Daarin staan formele dingen, zoals het vereiste dat Eneco toestemming moet geven. De heer Sienot kan van mij aannemen dat wij er heel hard op drukken als een projectontwikkelaar een alternatief wil. Wij zullen dat faciliteren en ons daarvoor maximaal inzetten. Er is met betrekking tot het Warmteplan een langetermijnaspect waardoor dat in de nieuwe regulering neerslaat. Tot die tijd wil ik het maximaal faciliteren als projectontwikkelaars dat willen.

De heer **VAN EIJNDHOVEN** (VVD): Voorzitter! Het lijkt alsof het met Eneco afregelen van de aansluitplicht wij onszelf afhankelijk maken van de komst van het Warmteplan. Ik begrijp de koppeling vanuit de inhoud en dat wij een Warmteplan nodig hebben om de boel zelf goed te organiseren, maar het afregelen van de aansluitplicht kan toch voortvarender gebeuren?

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Wij willen van de aansluitplicht af. Wij zijn daarover met Eneco in overleg. Dat is wat wij uiteindelijk willen realiseren. Tegelijkertijd willen wij ook een Warmteplan maken omdat wij uiteindelijk willen dat men in Utrecht voor de meest duurzame keuzes kan gaan. Dat zijn twee verschillende dingen. Op dit moment hebben wij de intentieovereenkomst nog. Daarom wil ik maximaal faciliteren als projectontwikkelaars alternatieven voorstellen. Zodra wij van de intentieovereenkomst af zijn, hebben wij de keuzevrijheid helemaal gefaciliteerd.

De heer Post heeft motie 44 ingediend over de afsluitkosten. Motie 44 is het college uit het hart gegrepen. Een meerderheid van de raad heeft motie 44 ondertekend. Ik wil echter nogmaals benadrukken dat om juridische redenen wij motie 44 niet kunnen uitvoeren. Wij gaan daarover uiteindelijk niet zelf. Eneco bepaalt het afsluittarief zelf. De verplichting om de leidingen helemaal uit de grond te halen, hebben wij laten vallen. In het meest recente overleg met Eneco hebben wij er opnieuw op aangedrongen om voor afsluiten een inzichtelijk tarief vast te stellen. Dat zullen wij blijven doen. Wij blijven met hen in gesprek. Zij hebben aangegeven het signaal goed te hebben opgevangen. Ik heb er alle vertrouwen in dat wij met Eneco tot een goede oplossing kunnen komen. Wij zullen het dictum van motie 44 helemaal inbrengen. Wij zullen Eneco proberen te bewegen tot een begrijpelijk afsluittarief.

De heer **SIENOT** (D66): Voorzitter! In wat ik de wethouder hoor zeggen, hoor ik al bijna wat er staat. Men gaat een overleg in. In dat overleg probeert men afspraken te maken tot zover men als partner kan gaan. Dat begrijpt iedereen. Ook ik begrijp dat de wethouder een lager afsluittarief niet kan afdwingen. Volgens mij is dat precies de nuance van motie 44. Motie 44 roept het college op om afspraken te maken.

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Als de heer Sienot motie 44 zo leest, dan kan ik motie 44 van harte onderschrijven. Wij gaan met Eneco aan de slag. Wij willen een begrijpelijk afsluittarief dat de vergelijking kan doorstaan met elke andere gewenste afsluiting. Dat is wat wij willen. Daarop zal ik Eneco blijven aanspreken. Ik zal in het overleg proberen te bevorderen dat zo'n uitkomst er uiteindelijk komt.

Mevrouw **BOLLEN** (GroenLinks): Voorzitter! Mag ik het even omdraaien? Is het voor de wethouder wenselijk als hij van de raad een steuntje in de rug krijgt en als wij hiervoor met z'n allen de vinger opsteken?

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Wij hebben dit punt al bij Eneco ingebracht, maar een uitspraak van de raad is altijd nog een argument erbij. Tegelijkertijd zijn wij ermee bezig. Ik laat dat graag over aan de raad. Uiteindelijk willen wij bij Eneco snel andere tarieven zien, maar Eneco moet daartoe zelf besluiten.

De heer Post maakte een opmerking over een e-mailbericht van Bureau NegenTien waarin de frase "vanaf heden" staat. Dat is een letterlijke tekst die afkomstig is uit een advies van Pels Rijcken. De opmerking komt erop neer dat wij bij vergunningverlening moeten uitgaan van de 110%. De facto is dat vanaf eerder, maar "vanaf heden" is de letterlijke tekst uit het advies. Die heeft geen bijbedoeling.

De heer **POST** (PvdA): Voorzitter! Dat klopt, maar er staat in het e-mailbericht nog iets anders. Aan het einde wordt tegen de projectontwikkelaar gezegd: "U ontwikkelt een project waarvan wij bezien of er aanleiding is om de vóór 19 februari jl. geldende toetsingsnorm te handhaven." Dan wordt in het midden gelaten – dat is het punt dat bewoners aankaarten – of niet toch alsnog met het hoge rendement kan worden gerekend. Dit is een e-mailbericht van 12 april jl. Ik vind dat daarover vandaag duidelijkheid moet

komen en dat sedert 19 februari jl. op geen enkele manier meer met het hoge rendement mag worden gerekend.

De heer **GELDOF** (wethouder): Voorzitter! Ook wethouder Jansen is bij mijn weten op dit punt ingegaan, namelijk dat wij echt advies vragen over hoe dit precies in elkaar steekt. Het komt erop neer dat wij in dit geval met de 110% willen rekenen, maar dat wij goed moeten bekijken of de eerbiedigende werking, waarvan het college eerder uitging, er ook is op basis van intern advies. Wij willen zeker van onze zaak zijn. Dat hebben wij deze week per brief aan de raad gemeld. Als wij nu moeten vergunnen, moeten wij de 110% hanteren. Dat is de achtergrond van het feit dat in het e-mailbericht staat dat nog een definitief besluit moet worden genomen, maar het leek ons passend om er direct voor te zorgen dat projectontwikkelaars ook van de meest recente ontwikkelingen, het advies van Pels Rijcken, de implicaties kennen.

De heer Van Waveren noemde de discussies in het verleden over de Veemarkt en het stemgedrag van toenmalige raadsleden. In de commissiebriefen hebben wij aangegeven dat Eneco haar businesscase voor de Veemarkt niet rond kreeg. Dat had diverse redenen. Dan zouden de aansluitbijdragen heel hoog zijn geworden. Daarom heeft Eneco indertijd gezegd de Veemarkt niet te zullen doen. In Leidsche Rijn geldt de intentieovereenkomst als een projectontwikkelaar een aantal nul-op-de-meter-woningen (niaNesto) in Leidsche Rijn wil neerzetten. Wij hebben hier en daar echt gefaciliteerd als een projectontwikkelaar een ander type woningen wilde maken. Wij hadden wél de aansluitovereenkomst en die hebben wij gehanteerd.

De **VOORZITTER**: Dames en heren! Ik schors de beraadslaging over dit agendapunt. Wij gaan om 19.30 uur verder. Wij beginnen dan met afscheid nemen. Vervolgens komen de mondelinge vragen aan de orde. Daarna doen wij de tweede termijn van dit debat. Eet u smakelijk.

De voorzitter sluit daarop, wegens het vergevorderde uur, de vergadering, onder mededeling dat de beraadslaging zal worden voortgezet in de aangekondigde vergadering, die te 19.30 uur zal aanvangen.

INHOUD:

Opening van de vergadering Pag. 1

Agenda vaststellen en inventarisatie. Pag. 1

Ingekomen stukken Pag. 1

Ingekomen raadsbrieven Pag. 2

AAN DE ORDE:

1. Voorstel inzake Gedragscode 2016 (Jaargang 2016, nr. 28). Pag. 2

Debat Stadsverwarming. Pag. 10